

Dambii Lafa Magaalaa Naannoo Oromiyaa Liiziin Bulchuuf Bahe Lakk. 155/2005 Irra Deebiidhaan Fooyyessuuf Bahe

Misoomaa fi bulchiinsa lafa magaalaa imaammata Biyyattii waliin walsimsiisuun mirga itti fayyadama lafaa karaa iftoominaa fi ittigaafatamummaa qabuun sirna liiziitiin bulchuuf seerotni bahan qixa haala addaa Naannoo Oromiyaa hubannoo keessa galchee aadaa, eenyummaa fi fayyadamummaa ummata Naannichaa magaalota keessatti mirkaneessuu dandeessisuun akka raawwataman taasisuun barbaachiisaa ta'ee waan argameef;

Labsii liizii lafa magaalaa karaa guutuu ta'een hojiirra oolchuun ummanni misooma lafa magaalaa irraa fayyadamaa taasisuun akka danda'amutti Dambii Lafa Magaalaa Sirna Liiziin Bulchuuf bahee ture haala qabatamaa yeroo ammaa waliin wal simsiisuun fooyyessuun barbaachisaa ta'ee waan argameef;

Akkaataa Labsii Federaalaa Haala Lafti Magaalaa Liiziin Itti Qabamuuf Bahe lakk. 721/2004 keewwata 33 (2) fi Labsii Qaamolee Raawwachiiftuu Mootummaa Naannoo Oromiyaa Lakk.163/2003 keewwata 65 (2)tiin Dambii kanatti aanu bahee jira.

**Kutaa Tokko
Tumaalee Waliigalaa**

1. Mata Duree Gabaabaa

Dambiin kun “**Dambii Lafa Magaalaa Naannoo Oromiyaa Liiziin Bulchuuf Irra Deebiidhaan Bahe Lakk. 182/2008**” jedhamee waamamuu ni danda'a.

2. Hiika

Akkaataan jechichaa hiika biroo kan kennisiisuuf yoo ta'e malee, Dambii kana keessatti:

- 1) “**Naannoo**” jechuun Naannoo Oromiyaati.
- 2) “**Mana Maree Bulchiinsaa**” jechuun Mana Maree Bulchiinsa Mootummaa Naannoo Oromiyaati.
- 3) “**Biirroo**” jechuun Biirroo Industirii fi Misooma Magaalaa Oromiyaati.
- 4) “**Ejensii**” jechuun Ejensii Misoomaa fi Manajimantii Lafa Magaalaa Mootummaa Naannoo Oromiyaa jechu dha.
- 5) “**Labsii**” jechuun Labsii Federaalaa Haala Lafti Magaalaa Liiziin Itti Qabamuuf Bahe lakk. 721/2004 jechuu dha.
- 6) “**Liizii**” jechuun sirna qabiyyee lafaa mirgi itti fayyadama lafa magaalaa waliigaltee daangaa yeroon murtaa'eetiin itti argamu dha.
- 7) “**Magaalaa**” jechuun iddoo manni qopheessaa keessatti hundaa'e yookiin ummanni 2000 fi isaa ol kan keessa jiraatuu fi kana keessaa yoo xiqqaate humna namaa %50 kan ta'u hojii qonnaan alaarratti bobba'ee argamu dha.

- 8) **“Lafa Magaalaa”** jechuun lafa daangaa bulchiinsa magaalaa keessatti argamu jechu dha.
- 9) **“Lafa Faayidaa Ummataaf Ramadamu”** jechuun uummatni kallattiin yookiin al-kallattiin mirga itti fayyadamummaa lafa irraa qabu mirkaneessuu fi misooma hawaas-diinagdee itti fufiinsa qabu akka argatu taasisuuf Ejensichi pilaanii magaalaa bu’uura godhachuun lafa faayidaa ummataaf murteessu jechu dha.
- 10) **“Ramaddii”** jechuun nama yookiin pirojektoota caalbaasiin keessummeeffamuu hin dandeenyeef faayidaa gama hawaasummaa fi diinagdeen qaban madaaluun dorgommii caalbaasii liiziin ala haala lafti liiziin itti kennamu jechu dha.
- 11) **“Caalbaasii”** jechuun bu’uura ulaagaa dorgommii sirna dorgommii gabaa irratti hundaa’ee bahuun dorgommiin gaggeeffamee moo’ataa caalbaasiitiif haala qabiyyeen lafa magaalaa liiziidhaan itti darbu jechu dha.
- 12) **“Caalbaasii Addaa”** jechuun gosa caalbaasii dorgomaan caalbaasiif dhiyaate tokko ta’us pirojektoota Labsicha keewwata 11 (7) jalatti tarreeffamaniif haala lafti caalbaasiidhaan itti darbu jechu dha.
- 13) **“Koree Caalbaasii Raawwachiisu”** jechuun hojjattoota mootummaa seera hojjattoota mootummaa irratti hundaa’uudhaan dhaabbataan qaxaramanii fi ogeessota ogummaa barbaadamu qaban kan ofkeessaa qabu caalbaasii liizii lafaa akka raawwachiisanii fi haala akka mijeessan miseensa koree ta’anii ramadaman jechu dha.
- 14) **“Pirojektoota Faayidaa Addaa Biyyoolessaa Qaban”** jechuun guddinaa fi tiraanisfoormeeshinii biyyaa keessatti pirojektoota misoomaa jijjiirama ol’aanaa fiduu danda’an yookiin hariiroo biyyattii gama hundaan babal’isuuf sochii biyyattiin taasiftu keessatti biyyoota biroo waliin walitti dhufeenya uumamuuf bu’uura buusuuf pirojektoota mootummaan karoorfaman jechu dha.
- 15) **“Qabiyyee Durii”** jechuun magaalichi sirna liiziitiin buluu eegaluun dura lafa karaa seera qabeessa ta’een tajaajila adda addaaf qabame yookiin magaalichi erga liiziin buluu eegalee booda lafa kiraan kenname yookiin lafa gara magaalaatti daangeffamee kiraan bulaa jiru yookiin liiziin hojiirra erga oolee booda namoota qabiyyee lafa durii irraa buqqa’aniif lafa bakka buufamee kennamu jechu dha.
- 16) **“Qabiyyee Durii Waraqaa Abbaa Qabiyyummaa Hin Qabne”** jechuun qabiyyee akkaataa seeraatiin qabamee manni irra jiru yookiin lafa tajaajila mana jireenyaaf qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabamee manni irra jiru sababa babal’ina magaalaan yookiin magaalichi qaama seerummaa argachuun lafa magaalaa ta’ee qaama dhimmi ilaalu irraa ragaa abbaa qabiyyummaa kennamu kan hin qabne jechu dha.
- 17) **“Ijaarsa Seeraan Alaa”** jechuun qabiyyee lafa magaalaa hayyama qaama naannoo keessatti lafa bulchuuf aangoo qabuun ala qabame irratti yookiin lafa seeraan

hayyamame ta'ee hayyama ijaarsaa qaama aangoo qabuun kenname osoo hin qabaatiin ijaarsa raawwatame yookiin raawwatamaa jiru kamuu jechu dha.

- 18) **“Qabiyyee Seeraan Alaa”** jechuun qabiyyee lafa magaalaa qaama aangoo qabuun osoo hin hayyamamiin qabame jechu dha.
- 19) **“Gatii Liizii Ka'umsaa”** jechuun baasii bu'uuraalee misoomaa gurguddoo diriirsuuf barbaachisu, qabeenya laficha irra qubatee jiru kaasuuf yookiin beenyaa namoota laficha irraa ka'aniif kaffalamuu fi baasiwwan biroo tilmaama keessa kan galche gatii ka'umsa liizii lafa magaalaa jechu dha.
- 20) **“Gatii Caalbaasii Wayitaawaa”** jechuun gatii caalbaasii giddugalaa lafa magaalaa tokko keessatti yookiin magaalaa ramaddii sadarkaa walgitu keessatti tajaajilaa fi sadarkaa iddoo walfakkaatuu yeroo waggaa lama hin caalle keessatti itti darbe jechu dha.
- 21) **“Zoonii Gatii Liizii”** jechuun gatii liizii ka'umsaa, sadarkaa fi gosa tajaajila lafa magaalaa irratti hundaa'ee kaartaan daangeffamee zoonii gatii liizii lafaa qophaa'u jechu dha.
- 22) **“Gatii Mirgi Liizii Ittiin Darbu”** jechuun lafa liizii ijaarsi osoo irratti hin gaggeeffamiin yookiin ijaarsi walakkaa fi walakkaa gadi irra qubatee mirga itti fayyadama liizii lafa magaalaa akkaataa seeraatiin dabarsuuf qaama aangoo qabuun gatii ol'aanaa naannoo lafti caalbaasiif dhiyaate itti argamu bu'uureffachuun kan murtaa'u jechu dha.
- 23) **“Ijaarsa Jalqabuu”** jechuun ijaarsa yookiin gamoo bakkichatti ijaaramuuf eeyyamameef yoo xiqqaate bu'uura ijaarsichaa hojjechuu fi ijaarsa kolanii raawwachuu kan dandeessisan hojii sibiila kolanii dhaabuu xumuruu dha.
- 24) **“Bu'uura Ijaarsaa Xumuruu”** jechuun haala pilaaniitiin lafni ijaarsaa qotamee guutummaa guutuutti armaataa kan guutame, hojiin filoorii (floor) kan xumuramee fi ijaarsi dhaaba floorii jalqabaa kan jalqabame jechu dha.
- 25) **“Ijaarsa Walakkaa Xumuruu”** jechuun:
 - a) Viillaa yoo ta'e, bu'uura baasuu, hojii kolonii fi baaxiif barbaachisu xumuruu;
 - b) Gamoo yoo ta'e, hojii bu'uuraa fi hojii solleettaa darbii hunda % 50 kan ta'u raawwachuu; yookiin
 - c) Riil Isteetii bilookiin ijaaramu yoo ta'e, akkaataa barbaachisummaa isaatti bilookiwwan hunda irratti haala Keewwata Xiqqaa kana tartiiba qubee “a” yookiin “b” jalatti ibsameen ijaarsa raawwachuu jechu dha.
- 26) **“Ijaarsa Xumuruu”** jechuun lafa liiziin kenname irratti haala heeyyama ijaarsaa kennameen mana ijaaramee tajaajila kennuuf qophaa'e jechu dha.
- 27) **“Mana”** jechuun magaalaa keessatti mana haala seera qabeessa ta'een yookiin beekumtii seeraa argatee tajaajila kamiifiyyuu ijaarame yookiin ijarahaa jiru dha.

- 28) **“Mana Jireenyaa”** jechuun mana tajaajila jireenyaatiif ijaaramuun xumuramee tajaajila kennaa jiru yookiin kan tajaajila walfakkaatuuf ijaaramaa jiru dha.
- 29) **“Mana Dhaabbataa”** jechuun mana tajaajila jireenyaatiif ala ijaaramee xumuramee tajaajila kennaa jiru yookiin kan tajaajila walfakkaatuuf ijaaramaa jiru dha.
- 30) **“Mana Tajaajila Makaa”** jechuun mana tajaajila jireenyaa yookiin dhaabbataaf yookiin lamaaniifuu ijaarmaa jiru yookiin ijaaramee xumuramee tajaajila lamaanuu kennaa jirudha.
- 31) **“Qonnaan Bulaa”** jechuun nama lafa baadiyyaa mirga itti fayyadama lafaa investimentiin ala seeraan qabatee yookiin argatee hojii qonnaa irratti bobba’uun galii laficha irraa argamuun ofiisaa fi maatiisaa kan bulchu dha.
- 32) **“Horsiisee Bulaa”** jechuun nama lafa baadiyyaa investimentiin ala dheedinsa margaaf qabatee beeyilada kan horsiisu ta’ee jireenyi isaa fi maatiisaa irra caalaan beeyiladaa fi bu’aa beeyiladaarratti kan hundaa’e jechu dha.
- 33) **“Gamisa Horsiisee Bulaa”** jechuun nama lafa baadiyyaa seeraan qabatee jireenyi isaa hojii qonnaa fi horsiisuu irratti kan hundaa’e jechu dha.
- 34) **“Yeroo Haaragalfannaa”** jechuun namni lafti liiziin hayyamameef kaffaltii duraa erga kaffalee booda, gatii liizii waliigalaa kan waggaa waggaan kaffalamu otoo hin eegaliin yeroo murtaa’eef kaffaltii waggaa irraa bilisa ta’ee akka turu yeroo haaragalfannaa hayyamamu dha.
- 35) **“Lafa Ofdanda’ee Hin Misoomne”** jechuun bal’inni qabiyyichaa istaandardii bal’ina lafaa isa xiqqaa tajaajilichaaf magaalicha keessatti murtaa’ee gadi yoo ta’e yookiin lafa citee lafa duwwaa cinaa jirutti makamee misooma biroof ooluu kan hin dandeenye yookiin qabeenyi lafa kanarratti argamu tilmaamni gatii ijaarsa yeroon yoo shallagamu ida’ama gatii liizii caalbaasii yeroo lafichaa harka walakkaa ol ta’ee lafa magaalaa argamee fi kallattii rog-arfeen yoo ilaalamu rog-tokko tajaajila dhaabbataaf meetira 7 gad, tajaajila manaaf meetira 4 gad kan ta’e jechu dha.
- 36) **“Istaandardii”** jechuun istaandardii qoqqoodinsa lafaa yookiin istaandardii ragaa lafaan walqabate yookiin istaandardii kamiinuu jechu dha.
- 37) **“Nama”** jechuun nama uumamaa yookiin qaama seeraan mirgi namummaa kennameef jechuudha.

3. Ibsa Koornayaa

Dambii kana keessatti jechi koornayaa dhiiraatiin ibsame dubartiis ni dabalata.

4. Daangaa Raawwatiinsaa

Dambiin kun magaalota sirna liizii keessa galanii fi magaalota kiraan bulan keessattis dhimmoota Dambii kanaan tumamanii fi isaan ilaallatu irratti raawwatiinsa ni qabaata.

Kutaa Lama
Lafa Magaalaa Liiziin Bulchuu

5. Lafa Magaalaa Liiziin Kennamuu fi Pilaanii Magaalaa

- 1) Lafti magaalaa kamiyyuu kan kennamu yookiin darbu pilaanii magaalaa irratti hundaa’ee seera liiziitiin qofa ta’a.
- 2) Lafti magaalaa liiziin kan kennamu caalbaasiidhaan yookiin ramaddiidhaan qofa ta’a.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta’ee, Magaalota bu’uura Labsicha keewwata 5 keewwata xiqqaa 4 tiin yeroo murtaa’eef sirni liizii irratti hin raawwatamne keessatti lafti magaalaa kan hayyamamu caalbaasii fi ramaddii sirna kiraatiin ta’a.

6. Magaalota Liizii Keessa Galan

- 1) Bu’uura Labsicha keewwata 5 keewwata xiqqaa 4tiin Magaalotni Naannicha keessatti argaman hundi gara sirna liiziitti akka galan ni taasifama.
- 2) Magaalota sirna liizii keessa hin galle, Ejensiin erga qoratamee dhiyaate booda murtee Mana Maree Bulchiinsaatiin sirna liizii keessa kan galan ta’u.
- 3) Magaalotni Mana Maree Bulchiinsaatiin gara sirna liiziitti akka galan murtaa’e ibsi tarreeffamaan uummataaf ni taasifama.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, magaalota Dambii kanaan sirna liizii keessa hin galle keessatti lafti kan kennamu gatii ka’umsa tilmaama kiraa lafaa kan waggaan kaffalamu irratti hundaa’ee caalbaasiidhaan ta’a.
- 5) Bu’uura keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti tumameen lafa kennameef, waraqaan abbaa qabiyyee kennamu akkaataa seera kiraatiin ta’a.
- 6) Bu’uura keewwata kana keewwata xiqqaa 5 jalatti tumameen lafa kenname misoomsuu fi misoomsuu dhabuun tarkaanfiin fudhatamu akkaataa Dambii kana keessatti tumameen ta’a.

7. Bulchiinsa Qabiyyee Durii

- 1) Labsicha keewwata 6 keewwata xiqqaa 3, 4 fi 6 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, bu’uura Labsicha keewwata 6 keewwata xiqqaa 1tiin qabiyyeen durii hanga qorannoon gaggeeffamee murtaa’utti seera kiraatiin buluun isaa kan itti fufu ta’a.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatus, gara sirna liiziitti galuuf abbootiin qabiyyee durii fedhii isaaniitiin yoo gaaffii dhiyeessan ulaagaa kanaaf murtaa’e guutanii argamnaa gatii liizii ka’umsaa yerootiin keessummaawuu ni danda’u. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa’u ta’a.

8. Bulchiinsa Qabiyyee Durii Waraqaa Ragaa Abbaa Qabiyyummaa Hin Qabnee

- 1) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabneef waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa kennuuf, qabiyyicha irra manni ijaaramee tajaajila kennaa jiru yoo irra jiraate, abbaa qabeenyaa mana kanaa ta'uun bulchiinsa gandaan yoo mirkanaa'ee fi ragaalee armaan gaditti tarreeffaman keessaa yoo xiqqaate tokko dhiyaachuu qaba.
 - a) Waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa durii kan Labsii lakk. 47/1967 dura kennameefi qabiyyichi yookiin manichi guutummaatti kan Mootummaadhaan hin dhaalamne ta'uun yoo mirkanaa'e;
 - b) Qabiyyichi Labsii lakk. 47/1967 dura qabamuu isaa ragaan barreeffamaa faayila mana galmee keessatti yoo argame;
 - c) Ragaan qaama aangoo qabuun kenname qabiyyeen lafaa kun seera yeroo saniitiin eeyyamamuu isaa agarsiisu galmee kuusaa isaa keessatti kan argamu yoo ta'e;
 - d) Ganda qonnaan bulaa gara magaalaatti dhufe yoo ta'e, nagahee kaffaltii gibira itti fayyadama lafa baadiyyaa osoo magaalaatti hin daangeffamiin duraa yoo xiqqaate kan waggoota 3 yoo qabaate;
 - e) Xalayaa yookiin iyyannoo mirriitii lafaa qaama aangoo qabuun qajeelfame yookiin hafteen nagahee mirriitii lafaa faayila mana galmee keessatti yoo argame;
 - f) Murtii Mana Murtiitiin qabiyyee yookiin mana kana ilaalchisee kenname yoo qabaatee fi faayila mana galmee keessa yoo jiraate;
 - g) Waraqaa ragaa itti fayyadama lafa baadiyyaa akkaataa seera itti fayyadama lafa baadiyyaatiin kennameefi seera qabeessummaan isaa mirkanaa'e yoo argame ta'a.
- 2) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne kan akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin qabamee tajaajila mana jireenyaaf oolaa jiru, hanga m² 500 kan ta'e akkaataa qabiyyee duriitiin abbaa qabiyyichaaf hayyamameefii kiraadhaan kan bulu ta'a.
- 3) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin lafti m² 500 ol jiru irraa yoo hir'isamu, qabeenya lafa hir'isamu irratti argamuuf akkaataa seeraatiin beenyaan kan kaffalamuuf ta'a.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame jiraatus, lafti m² 500 ol jiru irraa citee akkaataa istaandardii itti fayyadama lafa magaalichaatiin misooma biroof ooluu kan hin dandeenye yoo ta'e abbaa qabiyyichaaf kan itti dabalamu ta'ee, qabiyyeen walitti makamus sirna kiraatiin kan bulu ta'a.
- 5) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne kan bal'inni isaa m² 500 gadi ta'eef waraqaan ragaa abbaa qabiyyummaa kan kennamu, hanga istaandardii bal'ina lafa mana jireenya magaalichaan eeyyamamuu gadi hanga hin taanetti, kanuma qabamee jiru qofa irratti ta'a.

- 6) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne kan istaandardii bal'ina lafa mana jireenyaa magaalichaatii gadi yoo ta'e, qabeenya laficha irra jiruuf beenyaan kaffalamee lafti bakka bu'iinsaa istaandardii bal'ina lafa mana jireenyaa magaalichaa isa gadi aanaadhaan kennamee qabiyyichi baankii lafaatti akka galu ni taasifama.
- 7) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne kan tajaajilli isaa mana jireenyaaf hin taaneef hanga bal'ina lafaa waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa irratti kennamuu akkaataa istaandardii gosa tajaajilichaaf bahuutiin isa xiqqaadhaan kan murtaa'uu fi kiraan kan bulu ta'a.
- 8) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 7 tiin lafti istaandardii gosa tajaajilichaaf bahu isa xiqqaadhaan ol jiru irraa yoo hir'isamu, qabeenya lafa hir'isamu irratti argamuuf akkaataa seeraatiin beenyaan kan kaffalamuuf ta'a.
- 9) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 jalatti kan tumame jiraatus, lafti istaandardii gosa tajaajilichaa irraa citee hafe akkaataa istaandardii itti fayyadama lafa magaalichaatiin misooma biroof ooluu kan hin dandeenye yoo ta'e abbaa qabiyyichaaf dabalataan kan hayyamamu ta'ee, qabiyyeen walitti makamus sirna kiraatiin kan bulu ta'a.
- 10) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 fi 9 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, lafti citee hafu kan of danda'ee misoomuu danda'u yoo ta'es, sirna liiziitiin gatii liizii caalbaasii waayitaawaatiin hayyamamuu ni danda'a. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 11) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabneefi tajaajilli isaa mana tajaajila makaa yoo ta'e, qabiyyee waliigalaa keessaa gosa tajaajilaa % 50 ol qabate gosa tajaajilaa lafichaa ta'ee fudhatama.
- 12) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne kan tajaajilli duraan kennaa ture pilaaniidhaan tajaajilli isaa yoo jijjiirame, ragaan kennamuuf tajaajila qabiyyichi kennaa jiruun ta'ee, ijaarsa bakka sana irra jiru bakka jirutti haaromsuun ala akka hin fooyyessinee fi ijaarsa haaraa akka hin gaggeessine kan dirqamu ta'uu kan agarsiisu ta'uu qaba.
- 13) Keewwata kana keewwata xiqqaa 12 jalatti kan tumame yoo jiraates, iddichi akkaataa ramaddii pilaanii fi istaandardii jiruun tajaajila misoomaa birootiif abbaa qabiyyichaatiin misoomuu kan danda'u yoo ta'e, abbaa qabiyyichaaf tajaajila kanaaf hayyamamuu ni danda'a. Ta'us, abbaan qabiyyichaa beenyaa osoo hin gaafatiin lafti tajaajila kennaa jiruuf ta'u bakka bu'insaan kennameefii keessummaawuu yoo barbaade mirgi isaa ni eegamaaf.

- 14) Keewwata kana keewwata xiqqaa 10 jalatti kan tumamee akkuma jirutti ta'ee, iddoo qabiyyeen kun jiru keessatti bulchiinsi magaalichaa sagantaa pilaanii magaalichaa raawwachiisu yoo qabaate lafa bakka bu'iinsaa fi kaffaltii beenyaa qabeenyichaaf seera kanaaf baheen raawwatee tajaajila pilaaniin qabameef oolchuu ni danda'a.
- 15) Keewwata kana keewwata xiqqaa 14 jalatti kan tumame jiraatus, lafa kanaan dura investimentiif sirna kiraatiin kennamee waraqaa abbaa qabiyyummaa hin qabne tajaajila duraan hayyamameef laficharratti gaggeessaa kan hin jirre, bulchiinsi magaalichaa qabeenya laficharra jiruuf beenyaa kaffalee laficha misooma biroof oolchuu ni danda'a. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

9. Qabiyyee Seeraan Alaa

- 1) Qabiyyeewwan seeraan ala Dambiin Lakk. 155/2005 gaafa guyyaa 24/05/2005 ragga'uun dura qabamanii tajaajilaaf oolaa jiran pilaanii magaalichaan fudhatama kan argatan yoo ta'e, akkaataa istaandardii tajaajilichaaf magaalichaaf murtaa'uun ulaagaa qajeelfamaan bahu irratti hundaa'ee yeroo tokkoof seera qabeessa ta'uun sirna liizii keessa ni galu.
- 2) Qabiyyeewwan seeraan alaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti ibsameen fudhatama argatan bal'inni qabiyyee fudhatama qabaatu istaandardii tajaajilichaaf murtaa'u isa xiqqaan ta'ee, gatii ka'umsa liizii gosa tajaajilichaaf murtaa'een ta'a.
- 3) Magaalaa sirna liizii keessa hin galle keessatti qabiyyeen seeraan alaa seera qabeessa ta'uun gatii kiraa lafaa gosa tajaajilichaaf waggaan kaffalamu gatii ka'umsa liizii ta'ee sirna liizii keessa gala.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame jiraatus, qabiyyee seeraan alaa irraa lafti istaandardii murtaa'een ol ta'ee yoo argame, akkaataa istaandardii magaalichaatiin misooma biroof kan hin oolle yoo ta'e gatii caalbaasii wayitaawaan hayyamamuufii ni danda'a.
- 5) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 hanga 4 jalatti tumameen qabiyyeen seeraan alaa ijaarsi irratti geggeeffame pilaaniin fudhatama argate qajeelfama bahuun seera qabeessa taasisuun gara sirna liiziitti yammuu galu;
 - a) Gosa tajaajilaa pilaanii irratti kaa'ameen, gatii ka'umsa liizii bu'uureffachuun waliigalteen kan mallatteeffamu ta'a.
 - b) Barri waliigaltee bu'uura daangaa yeroo tajaajilichaaf murtaa'een ta'a.
 - c) Barri waliigaltee lakkaa'amu kan eegalu guyyaa waliigalteen taaasifame irraa eegalee ta'a.
- 6) Qabiyyeen seeraan alaa yoo seera qabeessa taasifamu, bu'uura Labsicha keewwata 20 keewwata xiqqaa 2tiin kaffaltiin duraa kan irratti raawwatamu ta'a.

- 7) Qabiyyeewwan waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa seera qabeessa ta'een qabamanii bal'ina lafaa seeraan hayyamameen olitti seeraan ala dabalataan lafa qabatanii argaman pilaanii magaalichaan kan walsimu yoo ta'e qofa;
- a) Mana jireenyaaf kan qabame ta'ee lafti dabalataan qabame ofdanda'ee misoomuu kan hin dandeenye yoo ta'e sirnuma lafa seeraan hayyamameen kan murtaa'u ta'a.
 - b) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 (a) jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, lafti dabalataan qabame kan ofdanda'ee misoomuu danda'u yoo ta'ee lafti dabalataan qabame gatii liizii caalbaasii wayitaawaan kan eeyyamamuuf ta'a. Ta'us, haala kanaan lafti hayyamamu lafa dabalataan qabames ta'e kan seeraan qabame ida'amee m² 500 ol ta'uu hin danda'u.
 - c) Tajaajila dhaabbataaf yookiin makaaf kan qabame ta'ee lafti dabalataan qabame kan ofdanda'ee hin misoomnes ta'e kan ofdanda'ee misoomu gatii caalbaasii wayitaawaatiin kan hayyamamuuf ta'a. Ta'us, lafti dabalataan qabame kan hayyamamu hanga bal'ina lafa istaandardiin taa'e isa xiqqaa dachaa tokkoo ol ta'uu hin danda'u.
 - d) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 (b) fi (c) jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, lafti dabalataan qabame kun kan keewwata xiqqaa 7 (b) fi (c) irratti tuqamee ol ta'ee yoo argame bifa misoomaaf ooluu danda'uun citee baankii lafaatti kan deebi'u ta'a. Tarreefamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaawu ta'a.
- 8) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 6 tiin kaffaltiin duraa erga raawwatamee booda, kaffaltiin waggaa waggaan kaffalamu akkaataa kaffaltii liizii Dambii kana keessatti ibsameen raawwatama.
- 9) Keewwata kana keewwata xiqqaa (1 - 8) tti kan tumame akkuma eeggametti ta'ee, qabiyyeen seeraan alaa guyyaa Dambiin lakk. 155/2005 gaafa guyyaa 24/05/2005 erga ragga'een booda qabame ulaagaa Dambii kanaan tumame guutullee, haala kamiiniyyuu seera qabeessa taasisuun hin danda'amu.
- 10) Qabiyyeewwan keewwata kana keewwata xiqqaa 9 jalatti kufanii fi qabiyyeewwan akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 7 jalatti ibsameen qabamanii pilaanii magaalichaatiin wal hin simne, akkaataa Labsichaa fi Dambii kana keessatti tumameen tarkaanfiin seeraa bulchiinsa magaalichaatiin kan fudhatamu ta'a.
- 11) Qabeenyi qabiyyee seeraan alaa irra jiru kamiyyuu akka ka'u bulchiinsa magaalaatiin yoo murtaa'u beenyaanis ta'ee lafti bakka bu'iinsaa hin kennamuuf.
- 12) Keewwata kana keewwata xiqqaa 11 jalatti kan tumame jiraatus, qabeenyi qabiyyee seeraan alaa irra jiru akka diigamu murtaa'e kan ijoollee qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa jiraataa magaalichaa yookiin naannoo daangaa magaalichaa yoo ta'ee lafti bakka bu'iinsaa kan kennamuuf ta'a. Tarreefamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

- 13) Keewwata kana keewwata xiqqaa 11 jalatti kan tumame jiraatus, qabeenyi qabiyyee seeraan alaa irra jiru diigamuun isaa dhiibbaa haawwas-diinagdee guddaa kan fiduu danda’u yoo ta’e Manni Maree ilaalee murteessuu ni danda’a.
- 14) Qabiyyee seeraan alaa Dambii kanaan beekamtiin hin kennamneef adda baasuuf adeemsi hordofamuu qabu qajeelfamaan kan tarreeffamu ta’ee, magaalota ragaa suuraa xiyyaaraa qabaniif ragaan kun akka ulaagaa tokkootti fudhatamuu ni danda’a.
- 15) Keewwata kana keewwata xiqqaa 8 jalatti kan tumamee fi ulaagaan pilaanii magaalaa fi istaandardii tajaajila lafichaan wal simuu qaba jechuun Dambii kana keessatti tumame akkuma eegametti ta’ee, qabiyyeewwan dhaabbilee amantaatiin tajaajila amantaaf qabamanii fi dhaabbilee mootummaa baajata mootummaatiin bulaniin qabaman kaffaltii tajaajilaa qofa raawwachuun waraqaan abbaa qabiyyummaa sirna kiraan ni kennamaaf.

10. Qabiyyee Durii Sirna Liiziitiin Bulchuu

- 1) Qabiyyeewwan durii gara qaama sadaffaatti darban bu’uura Labsicha keewwata 6 keewwata xiqqaa 3 tiin qabiyyeen durii dhaalaan ala haala kamiiniyyuu qaama sadaffaatti yeroo darbu sirna liizii keessa kan galu gatii liizii ka’umsaatiin ta’ee;
 - a) Tajaajilli qabiyyichaa itti fayyadama lafaa pilaanii magaalichaan kan murtaa’u ta’ee, barri waliigaltees bara liizii Dambii kana keessatti tajaajilichaaf murtaa’een ta’a.
 - b) Qabiyyichi tajaajila kennaa kan ture dhaabbataaf yookiin mana jireenyaaf yookiin tajaajila makaaf yoo ta’e, waliigalteen kan raawwatamu akkaataa itti fayyadama lafaa pilaanii magaalichaatiin ta’a.
 - c) Bal’inni lafaa qabiyyee durii gara qaama sadaffaatti darbu liiziitti kan galu hanga bal’ina lafaa sanada irra jiru ta’a. Bal’inni lafaa safaramee argame sanada irra kan jiru kan caalu yoo ta’e, Dambii kanaa fi qajeelfama bahu irratti hundaa’ee kan murtaa’u ta’a. Ta’us, bal’inni lafa safaramee argamee sanada irra kan jiruu gadi yoo ta’e, hanga bal’ina lafaa safaramee argamee qofti kan mirkanaa’uuf ta’a.
 - d) Tajaajilli qabiyyichi duraan kennaa ture mana jireenyaatiif yoo ta’ee fi bal’inni lafichaa m² 500 kan caalu ta’ee yoo argame gatiin liizii akkaataa tajaajilichaan Dambii kana keessatti jijjiirraa pirojektootaaf tumameen ta’a.
 - e) Kaffaltii waggaa ilaalchisee kaffaltiin kiraan duraan waggaatti kaffalamaa ture hafee kaffaltiin liizii waggaa waggaan kaffalamu haala Dambii kana keessatti ibsameen kan raawwatamu ta’a.
 - f) Qabiyyeen durii dhaalaan ala gara qaama sadaffaatti yammuu darbu liiziin buluun akkuma jirutti ta’ee, qaamni sadaffaa kaffaltii duraa akka kaffalu hin dirqisiifamu.

- g) Abbaan mirgaa gaaffii haaragalfannaa barreeffamaan yoo dhiyeesse, qaamni waliigaltee liizii waliin mallateesse yeroo haaragalfannaa waggaa lama hin caalle kennuufii ni danda'a.
 - h) Barri waliigaltee lakkaa'amuu kan eegalu guyyaa waliigalteen liizii itti mallattaa'e irraa eegalee ta'a.
 - i) Ga'een lafa waliinii irratti itti fayyadamni dhuunfaa hanga hin mirkanoofnetti qabbiyyichi dhaalaan ala gara qaama sadaffaatti yoo darbu lafa manni irra qubate qofti akkaataa istaandardii magaalaatiin sirna liiziitiin kan keessumeeffamu ta'a.
- 2) Qabiyyeen durii fi kan liiziin bulu akka walitti makaman kan hayyamamuu danda'u, istaandardii qoqqoodiinsa pilaanii kan eeguu qabu ta'ee;
- a) Tajaajilli qabiyyee durii gara sirna liiziitti galu itti fayyadama lafaa pilaanii magaalichaatiin kan walsimu ta'uu qaba.
 - b) Qabiyyeen durii gatii liizii ka'umsaatiin gara sirna liiziitti kan galu ta'ee, gatii qabiyyee duraan liiziin argame wajjin walitti ida'uudhaan firiin giddugaleessaan argamu gatii liizii ta'ee sirraa'ee qabiyyichi tokko ta'a.
 - c) Barri liizii lafa duraan liiziin argamee fi yeroo itti fayyadame yaada keessa galchuun, qabiyyee haaraa gara liiziitti galuuf bara liizii hayyamamu lamaan walitti ida'uun giddugaleessa baasuun kan murtaa'u ta'a.
 - d) Barri waliigaltee liizii duraanii xumuramuuf waggaan 10 fi isaa gadi kan hafu yoo ta'e gaaffiin walitti makuu fudhatama hin qabaatu.
 - e) Kaffaltiin liizii waggaa waggaan kaffalamu haala Dambii kana keessatti ibsameen raawwatama.
- 3) Qabiyyeen durii addaan qoodamuu kan danda'u:
- a) Qabiyyeewwan addaan qoodamanii argaman qeenxeen bal'ina lafaa istaandardii tajaajilichaaf Dambii kanaa fi seerota biroo raawwatiinsa qabaniin murtaa'e kan guutee argamuu fi pilaanii magaalichaan kan wal hin faallessine yoo ta'ee fi
 - b) Lafa addaan qoodamee argamu hundarratti manni ijaarsi isaa xumurame yoo irra jiraate qofa ta'a. Tarreeffamni raawwii kanaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

11. Qabiyyeewwan Durii Sirna Liizii Keessa Galuu Hin Qabne

Labsicha keewwata 6 keewwata xiqqaa 1 fi Dambii kana keewwata 7 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, qabiyyeewwan durii kanatti aananii tarreeffaman sirna liizii keessa hin galan.

- 1) Abbootii mirgaa qabiyyee durii dhaalaan argatan qooddachuuf gaaffii dhiyeessanii qoodinsi akkaataa pilaaniitiin fudhatama argatee yammuu eeyyamamuuf;
- 2) Abbaan warraa fi haati warraa seeraan walhiikan qabiyyee durii qixa seeraan murtaa'een qooddatanii qoodinsichis pilaaniin fudhatama yammuu argatu;

- 3) Qoodinsa qabiyyee akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 fi 2 jalatti tumameen fudhatama argate, abbootii mirgaa keessaa garri tokko ga'ee kanneen birootiif tilmaama kaffalanii hambifachuu yoo barbaadanii fi kan irratti waliigalan ta'e;
- 4) Faayidaa ummataaf jecha namoota qabiyyee durii isaanii gadi dhiisaniif lafa bakka bu'iinsaan kennamu;
- 5) Qabiyyee durii waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa hin qabne akkaataa Dambii kanaa fi qajeelfama kanaaf bahuun waraqaa ragaa abbaa qabiyyee akka argatan yammuu taasifamu;
- 6) Qabiyyeewwan bara Dargii dhaalamanii qaama dhimmi ilaaluun abbaa qabiyyee duriif murtiidhaan deebi'an;
- 7) Labsichi 'Nagaarit Gaazeexaa' irratti maxxanfamee bahuun dura:
 - a) Qabiyyeewwan gama Ejensii Piraayivetayizeeshinii Mootummaa Federaalaatiin gurguramanii waliigalteen kan irratti raawwate ta'ee, jijjiirraan maqaa irratti hin raawwatamiin;
 - b) Qabiyyeewwan durii waliigalteen gurgurtaa qaama aangoo qabuun galmaa'e yookiin kan Mana Murtiin ragga'e yookiin kan qaama dhimmi ilaaluuf galii ta'ee jijjiirraan maqaa hin raawwatamiin;
 - c) Qabiyyee durii sababa liqiin baankii deebi'uu dhabuutiin caalbaasiin gurguramanii jijjiirraan maqaa hin raawwatamiin ta'u.

Kutaa Sadii

Lafa Magaalaa Caalbaasii Liiziitiin Kennuu

12. Odeeffannoo Lafa Caalbaasiif Dhiyaatuu Ummataaf Ifa Gochuu

Labsicha keewwata 8 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, lafti caalbaasiif dhiyaatu haal-dureewwan armaan gadii guutuu qaba:

- 1) Ejensiin dameewwan misoomaa xiyyeeffannoon itti kennamu adda baasuudhaan dandeettii raawwachiisummaa misoomaa fi dhiyeessa lafaa isaanii bu'uura godhachuun, waggaa waggaan hanga lafa caalbaasiif dhiyaatuu karoora waggaa qopheessuun;
 - a) Mana jireenyaaf,
 - b) Daldalaaf,
 - c) Tajaajila hawaasummaa kan akka barumsa, fayyaa, aadaa, ispoortii fi kan kana fakkaatan,
 - d) Industirii Manufaakcharingii,
 - e) Qonna magaalaa fi kan biroo jechuudhaan kurmaana 1^{ffaa} bara karoora sanatti karoora dhiyeessii lafaa ummataaf ifa taasisuu qaba.
- 2) Ejensiin akkaataa karoora isaa ummataaf ifa godheen raawwachuu qaba.

- 3) Ejensiin gatii ka'umsa caalbaasii, gatii caalbaasii durii naannawa sanaa, karoora misoomaa naannawa sanaa fi odeeffannoowwan walitti hidhamiinsa qaban haala ummanni ifaa fi salphaatti argachuu danda'utti hojiirra oolchuu qaba.
- 4) Ejensiin qophii lafa caalbaasii gara fuula duraa fi ragaa raawwii calbaasiwwaan darbanii ummataaf ifa taasisuu qaba.

13. Akkaataa Caalbaasiin itti dhiyaatu

- 1) Caalbaasiin akka amala pirojektichaatti caalbaasii idilee yookiin caalbaasii addaa jedhamee adda addatti yookiin bakka tokkotti bahuu ni danda'a.
- 2) Caalbaasiin idilee keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan ibsame sagantaa idileetiin kan bahuu fi marsaa duraa irratti yoo xiqqaate dorgomtoonni 3 yoo hin dhiyaatiin ni haqama.
- 3) Caalbaasiin addaa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 keessatti ibsame pirojektoota bu'uura Labsicha keewwata 11 (7 fi 8) tiin adda bahanii adeemsa caalbaasiitiin lafa kennamuu fi marsaa duraa irratti dorgomaan tokkos dhiyaatu kan itti keessummeeffamu dha.

14. Beeksisa Caalbaasii

- 1) Beeksifni caalbaasii bifa tarree odeeffannoo lafa caalbaasiif dhiyaatu kennuu danda'uun qophaa'uu qaba.
- 2) Beeksifni caalbaasii idilee Afaan Oromootiin yookiin Afaan Oromoo fi afaan hojii biyyattiitiin, akkasumas caalbaasii addaa yoo ta'e Afaan Ingiliziis dabalatee qophaa'uu danda'a.
- 3) Beeksifni caalbaasii yeroo caalbaasiin itti gaggeefamu guyyoota hojii 15 dura sab-qunnamtii mijaa'aa ta'een darbuu qaba.

15. Beeksisa Caalbaasii Baasuu

Labsicha keewwata 9 irratti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, lafa magaalaa caalbaasiin hayyamuuf beeksifni caalbaasii sabqunnamtii mijaa'aa ta'ee fi gabatee beeksisaa Bulchiinsa Magaalaa fi Ejensii irratti ummataaf ibsamuu qaba.

16. Qabiyyee fi Dhiyeessa Sanada Caalbaasii

- 1) Qabiyyeen sanada caalbaasii tarreeffama ragaa caalbasichaa, gatii ka'umsa caalbaasii fi ulaagaa dorgommii dorgomtootaaf karaa ifa taasisuun qopha'uu qaba.
- 2) Qabiyyee caalbasichaa irratti fooyya'insi kamiyyuu yoo taasifame dabalataan ragaa caalbaasii ta'ee, dorgomtoota sanada caalbaasii bitatan hundaaf gabatee beeksisaa irratti maxxansuun, bilbilaan, faaksiinii fi tooftaalee qunnamtii birootti fayyadamuun ibasameefii akka argatan ni taasifama.
- 3) Dorgomaan kamiyyuu akkaataa gabatee yeroo baheen sanada caalbaasii bittaaadhaan qofa kan argatu ta'a.

- 4) Gatiin sanada caalbaasii, baasii caalbaasicha raawwachiisuuf baasii bahe kan bakka buusuu danda’u ta’uu qaba.
- 5) Baay’ina bittaa sanada caalbaasii irra daangaan kaa’amu hin jiru. Ta’us, dorgomaan tokko bakka tokkoof sanada caalbaasii tokkoo ol bitachuu hin danda’u.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 5 jalatti kan tumame jiraatus, lafti tajaajila mana jireenyaa dhuunfaaf caalbaasiif dhiyaatu irratti bifa addaatiin yoo hin murtaa’in malee namni caalbaasii kanarratti dorgomuu danda’u:
 - a) Jiraataa magaalichaa kan ta’e,
 - b) Mana yookiin lafa mana jireenyaa biroo kan magaalicha keessaa hin qabne,
 - c) Qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa Naannicha keessatti hojii qonnaan yookiin horsiisaan yookiin lamaaniin buluu fi
 - d) Dhalataa Naannichaa ta’anii sababa hojiitiin bakka adda addaa kan jiraatanii fi kanaaf ragaa qaama ilaallatu irraa dhiyeeffachuu danda’an qofaa ta’uu qaba.
- 7) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a - d)tti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, jiraattootni Naannichaa misooma magaalotaa keessatti hirmaachuu akka danda’aniif qooda addaa akka qabaatan taasisuun ni danda’ama. Tarreeffamni ulaagaa fi raawwii isaa qajeelfama bahuun kan murtaa’u ta’a.
- 8) Guyyaa fi sa’aatiin gurgurtaa sanada caalbaasii itti xumuramu, saanduqni caalbaasii itti saamsamuu fi guyyaa caalbaasichi itti banamu beeksisa caalbaasii irratti ibsamuu qaba.
- 9) Sanduuqni caalbaasii garee raawwachiiftuu caalbaasii fi taajjabaa Bulchiinsi Magaalaa ramadu tokko bakka jirutti kan saamsamu ta’a.

17. Wabii Kabachiisa Caalbaasii

- 1) Dargomaan caalbaasii irratti hirmaachuu barbaade kamiyyuu qarshii wabii kabachiisa caalbaasii (CPO) qabsiisuu qaba.
- 2) Hangi kabachiisa caalbasichaa, gatiin ka’umsa liizii bal’ina lafaatiin baay’atee firii argamu keessaa % 5 gadi ta’uu hin qabu. Hanga wabii kabachiisa caalbaasii fi haal-dureewwan biroo dorgomtootni caalbaasii irratti hirmaatan guutuu qaban ilaalchisee qajeelfama bahuun kan murtaa’u ta’a.
- 3) Dorgomaan caalbasicha moo’ate wabiin kabachiisa caalbaasiif qabsiise gatii liizii keessatti kan herregamuuf ta’a.
- 4) Moo’ataan caalbasichaa guyyaa Dambii kana keessatti murtaa’e keessatti dhiyaatee waliigaltee yoo hin mallatteessine moo’achuun isaa ni haqama. Wabiin caalbaasii kabachisiisuuf qabsiises bulchiinsa magaalaaf galii ni taasifama.

- 5) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 4 tiin dorgomaan waggaa tokko keessatti yeroo lama moo'achuun isaa ibsameefii dhiyaatee waliigaltee yoo hin mallatteessine, waggaa lamaaf caalbaasii lafa Magaalota Naannicha keessatti gaggeeffamu irraa ni dhorkama.

18. Wabii Kabachiisa Caalbaasii Deebii Taasisuu

- 1) Caalbaasiin sababa dorgomtootni gahaan hin dhiyyaanneef yoo haqame wabii caalbaasii kabachiisuuf dorgomtootni qabsiisan akka deebi'uuf ni taasifama.
- 2) Bu'aan moo'attoota caalbaasii erga ibsamee booda dorgomtoota moo'atamaniif wabiin caalbaasii kabachiisuuf qabsiisan guyyaa hojii itti aanu irraa eegalee akka deebi'uuf ni taasifama.
- 3) Dorgomtootni caalbaasii 2^{ffaa} fi 3^{ffaa} bahan, moo'ataan caalbaasichaa yoo dhiyaachuu baate, gatii moo'ataan caalbaasicha ittiin moo'ateen laficha fudhachuuf iyyannoo Koree caalbaasii raawwachiisuuf yoo dhiyeeffatan wabii kabachiisa caalbaasiif qabsiisan osoo hin deebi'iiniif galmaa'ee turuu ni danda'a.

19. Caalbaasii Xiinxaluu

- 1) Koreen raawwachiiftuu caalbaasii liizii, caalbaasichi guutuudha jedhee fudhachuu kan danda'u dhimmootni barbaachisoo sanada caalbaasii irratti tarreeffaman guutamanii yoo argaman qofa dha.
- 2) Sanadni caalbaasii dhiyaate dhimmoota sanada irratti tarreeffamuu qaban faana garaagarummaa hanga tokko yoo qabaatee fi garaagarummaan kunis qabiyyee sanadichaa bu'uura irraa kan hin jijjiirree fi dogoggora xixiqqaa salphaatti sirraa'uu danda'u ta'uu isaa Koreen caalbaasii raawwachiisu yoo itti amane guutuu akka ta'etti fudhachuu ni danda'a.

20. Bu'aa Caalbaasii Mirkaneessuu

- 1) Ejensiin Koree Caalbaasii Liizii Mirkaneessu ni hundeessa.
- 2) Koreen caalbaasii raawwachiisu, bu'aa caalbaasii xiinxalee moo'ataa fi dorgomtoota 2^{ffaa} fi 3^{ffaa} bahan adda baasuudhaan koree caalbaasicha mirkaneessuuf ni dhiyeessa.
- 3) Ejensii keessaa koree caalbaasii liizii dhaabuun bakka hin danda'amnetti, caalbaasichi manajimantii Mana Qopheessaatiin kan mirkanaa'u ta'a.
- 4) Koreen akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin dhaabbatu yookiin manajimantiin mana qopheessaa guyyaa bu'aan caalbaasii dhiyaateef irraa eegalee guyyoota hojii 5 keessatti mirkaneessee beeksiisa fudhatama qabu, gabatee beeksisaa Ejensichaa yookiin Magaalichaa fi weeb-saayitii Magaalaa yookiin weeb-saayitii Naannoo irratti ummataaf ifa ni taasisa.

21. Caalbaasii Dorgomsiiisuu fi Moo'ataa Adda Baasuu

- 1) Caalbaasii addaa Labsicha keewwata 11 keewwata xiqqaa 7 fi 8 jalatti ibsameen ala, caalbaasii idileen;
 - a) Caalbaasii liizii yeroo jalqabaaf bahe irratti dorgomtootni 3 fi isaa ol iddoo (pilotii) caalbaasiif dhiyaate tokko irratti yoo hin dhiyaanne caalbaasichi haqamee yeroo 2^{ffaaf} akka bahu ni taasifama.
 - b) Caalbaasii marsaa 2^{ffaaf} bahe irratti haala walfakkaatuun dorgomtootni 3 fi isaa ol yoo hin dhiyaanne caalbaasichi haqamee, caalbaasiin yeroo 3^{ffaaf} akka bahu taasifamee dorgomtootni 2 fi 2 ol yoo dhiyaatan dorgommiin ni gaggeeffama.
- 2) Moo'ataan caalbaasii, ulaagaalee armaan gadiitti tarreeffaman irratti hundaa'uudhaan xiinxalamee haala ifa ta'een adda ni baha:
 - a) Gatiin caalbaasii ol'aanaa dorgomaan lafichaaf dhiyyeesse qabxii % 80 keessaa;
 - b) Hanga kaffaltii liizii duraatiif qabxii % 20 keessaa kan kennammuuf ta'a.
- 3) Dorgomaan iddoo itti dorgometti dhibba keessaa ida'ama qabxii ol'aanaa argate moo'ataa ni ta'a.
- 4) Bu'aa caalbaasiitiin gatii dorgomtootni dhiyeessanii fi dirqamootni isaan galan kan walfakkaatu ta'ee, dhibba keessaa qabxii walqixa yoo argatanii fi dorgomtoota keessaa dubrtiin 1 qofti yoo jiraatte moo'attuu caalbaasichaa ni taati. Kanaan ala yoo ta'ee argame moo'attoota waliigalaa keessaa caarraadhaan akka adda bahu ni taasifama.
- 5) Dorgomtootni caalbaasii irratti hirmaatanii moo'achuun isaanii mirkanaa'e tarreeffama ulaagaa moo'achuu isaan dandeessise, bakka lafichi itti argamuu fi maqaa guutuu moo'ataa gabatee beeksisaa irratti ummataaf ifa ni taasifama.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 - 5 tti kan tumamee jiru caalbaasii addaa irratti rawwatiinsa kan qaban ta'uun akkuma eegametti ta'ee, caalbaasii addaatiif bu'uura Labsichaatiin dorgomaan tokko qofaan yoo dhiyaates caalbaasichi gaggeeffamuu waan danda'uuf dorgomtootni pirojekticha raawwachuu danda'uu isaanii ulaagaan itti mirkanaawu madaallii keessa galuu ni danda'a. Raawwiin isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

22. Waliigaltee Liizii fi Kiraa Mallatteessuu fi Caalbaasii Haquu

- 1) Bu'uura Dambii kanaa keewwata 20 (4) tiin moo'ataan erga adda bahee ragga'ee booda, Ejensiin yookiin Bulchiinsi Magaalichaa guyyoota hojii 5 keessatti moo'ataa caalbaasichaaf beeksisaa fi xalayaadhaan yookiin I-Meeliidhaan waamicha ni taasisa.
- 2) Guyyaa waamichi taasifame irraa eegalee moo'ataan guyyoota hojii 10 keessatti dhiyaatee kaffaltii duraa raawwachuu fi haal-dureewwan barbaachisaa guutee Bulchiinsa Magaalaa waliin waliigaltee liizii mallatteessuu qaba. Waliigalteen liizii lafaa hanga hin mallattoofnetti abbaan mirgummaa hin mirkanaa'u.

- 3) Dorgomaan moo'ate dirqama irraa eegamu guutuudhaan waliigaltee yoo hin mallatteessiiin guyyoota hojii dabalataa 3 keessatti dhiyaatee haal-duree barbaachisoo guutuudhaan waliigaltee akka mallatteessuuf gabatee beeksisaa wajjirichaa irrattii ofeeggannoon akka maxxanfamuuf ni taasifama.
- 4) Moo'ataan caalbaasii guyyoota hojii 3 dabalataan kennameef keessatti dhiyaatee kaffaltii duraa raawwachuu yoo baate laficha akka hin barbaannetti lakkaa'amee caalbaasii kabachiisuudhaaf qarshiin wabiin (CPO)n qabsiise bulchiinsa magaalaatiif galii ta'a.
- 5) Lafa waliigalteen liizii irratti hin raawwatamne, dorgomaan 2^{ffaa} bahe gatii dorgomaan 1^{ffaa} bahe dhiyeesseen akka dhufee fudhatu koreen caalbaasii raawwachiisu guyyoota hojii 5 keessatti waamicha ni taasisaaf. Walumaagalatti, guyyoota hojii 10 keessatti haal-duree barbaachisaa guutuun waliigaltee akka mallatteessu ni taasifama.
- 6) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 5 tiin dorgomaan 2^{ffaa} yoo hin dhiyaanne, dorgamaa 3^{ffaa}tiif carraan walfakkaatu ni kennamaaf. Kunis yoo hin milkoofne caalbaasichi ni haqama.

23. Koree Raawwachiiftuu Caalbaasii Gurmeessuu

- 1) Ejensiin yookiin magaalaa Ejensiin keessa hin jirre keessatti Manni Qopheessaa koree caalbaasii liizii raawwachiiftuu yammuu gurmeessu hojjattoota dhaabbiin qaxaraman keessaa kan ramadan ta'uu qaba.
- 2) Tarreeffamni akaakuu ogummaa koree raawwachiiftuu caalbaasii haala qabatamaa magaalotaa irratti hundaa'uun qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

24. Gahee Hojii fi Itti Gaafatamummaa Koree Caalbaasii Raawwachiiftuu

- 1) Lafta caalbaasiif qophaa'u:
 - a) Falmii kamiyyuu irraa bilisa ta'uu isaa,
 - b) Pilaanii magaalichaa fi istaandardiin kan walsimu ta'uu,
 - c) Qoodinisa pilaanii gaggeeffamuu,
 - d) dhakaan mallattoo agarsiiftuu daangaa iddoo mata mataan dhaabamuu fi
 - e) dhiyeessiiin bu'uura misoomaa kan guutame ta'uu qaamaan laficha irratti argamee ni mirkaneeffata.
- 2) Walharkaa fuudhiinsa ragaa barreeffamaa guutuu fi dijitaalaan deeggarame ni raawwata.
- 3) Hojiiwwan qophii sanadaa fi adeemsa caalbaasii ilaalchisee:
 - a) Tarreeffama sanada caalbaasii guutuu ta'e ni qopheessa;
 - b) Waamicha beeksisaa caalbaasii ni gaggeessa;
 - c) Tilmaama gatii sanada caalbaasii qopheessuun yeroo mirkanaa'u gurgurtaa ni raawwata;

- d) Saanduuqa sanadni caalbaasii itti galu ni qopheessa; ni saamsa;
 - e) Adeemsa raawwii caalbaasii ni qajeelcha; abbummaan ni raawwachiisa.
- 4) Ulaagaalee xiinxala caalbaasiif kaa'aman irratti hundaa'uudhaan moo'ataa caalbaasii addaan baasee yaada murtii qindeessee murtiin akka itti kennamuuf koree caalbaasii liizii mirkaneessutti ni dhiyeessa.
 - 5) Tokkoon tokkoo caalbaasii liizii keessatti adeemsa caalbaasii waliigalaa kan agarsiisu, sirna adeemsa raawwii caalbaasii, dorgomtootni tokkoon tokkoo yaada dhiyeeffatanii fi waada seenan, ragaalee adda addaa dhiyaate, iyyannoon haala addaatiin dhiyaate yoo jiraate, moo'ataan caalbaasii ulaagaa ittiin moo'atee fi dorgomtootni hin moo'atiin hafan sababa moo'achuu dhabaniif qaboo yaa'ii qopheessu keessatti ibsuu qaba.
 - 6) Bu'uura Labsicha keewwata 24 (2 fi 3)tiin qabiyyeewwan liizii dhaalaan ala qaama saddaaffaaf darban Labsichaa fi Dambii kana bu'uura godhachuun ni raawwachiisa.
 - 7) Ogeessota hojicha deeggaruuf barbaachisaa ta'an ni qindeessa.

Kutaa Afur

Lafa Magaalaa Ramaddii Liiziin Kennuu

25. Haala Lafti Ramaddii Liiziin Itti Kennamu

- 1) Akkaataa Labsicha keewwata 12 tiin pirojektootaa fi dameewwan hojii misoomaa kanatti aananiif Manni Maree lafa ramaddiin hayyamuu ni danda'a:
 - a) Lafa pirojektoota Industirii Manufaakchariingiitiif oolu;
 - b) Lafa dhaabbilee tola ooltotaan yookiin mootummaan hundeeffamanii kenna tajaajila hawaasummaa irratti hojjataniif oolu;
 - c) Lafa dhaabbilee amantaa sirna amantiif oolu;
 - d) Waliigaltee mootummaatiin lafa tajaajila imbaasiiwwanii fi dhaabbilee idil-addunyaatiif oolu;
 - e) Lafa pirojektoota misoomaa waldaalee hojii gamtaatiif oolu;
 - f) Lafa tajaajila pirojektoota gurguddoo faayidaa biyyaalessummaa qabaniif oolu Pirezidaantii Naannichaan kan itti amaname;
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tarreeffame akkuma jirutti ta'ee, gaaffiiwwan lafaa tajaajila armaan gadiitti tarreeffamanii dhiyaatan Manni Marichaa ramaddiidhaan murteessuu ni danda'a:
 - a) Lafa hojii investmentii qonnaan bulaan qabiyyee isaa irratti gaggeessu;
 - b) Lafa namoota kireeffattoota seeraa mana jireenyaa yookiin mana daldalaa mootummaa yookiin gandaa ta'an sababa misooma biroo fi deebisanii misoomsuu magaalaatiif ka'aniif oolu;

- c) Gaaffii lafaa pirojektoota tajaajila adda addaaf dhaabbilee misoomaa mootummaa, dhaabbilee hawaasaa fi ogummaa irraa kaayyoo dhaabbataniif galmaan gahuuf dhiyaatan;
 - d) Gaaffii lafaa pirojektii qonna magaalaa kanneen akka oomishaa fi misooma abaaboo ammayyaa, kuduraa fi muduraa, horsiisa lukkuu fi horsiisa kanniisaaf dhiyaatu;
 - e) Pirojektoota Labsiin duras ta'e booda lafti misoomaaf hayyamameefii sababa jijjiirama seeraan yookiin istaandardii pilaanii magaalaa yookiin pirojektoota tajaajila kaayyeffate kennuuf dhiphina lafaan danqamee gaaffii lafa dabalataa babal'ifannaaf dhiyaatu.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, gaaffii lafaa pirojektoota fi dameewwan hojii misoomaa armaan gaditti tarreeffamaniif dhiyaatu Manni Maree Bulchiinsa Magaalaa, bakka Magaalaa Mana Maree Bulchiinsaa hin qabnetti immoo Manni Maree Bulchiinsa Aanaa lafa ramaddiin hayyamu ni danda'a.
- a) Lafa manneen hojii abbaa baajataa mootummaa tajaajila waajjiraatiif magaalicha keessatti gaafatamu;
 - b) Lafa tajaajila ijaarsawwan manneen jireenyaa waldaa ijaarsa mana jireenyaa imaammata mootummaatiin murtaa'aniif oolu;
 - c) Lafa ijaarsaa sagantaa misooma manneen jireenyaa waliinii mootummaan gaggeessu;
 - d) Lafa tajaajila intarpiraayizii maayikiroo fi xixiqqaa mootummaan ijaaramanii fi lafa tajaajila yeroo gabaabaaf oolu;
 - e) Lafa mana jireenyaaf bakka bu'iinsaan namoota sababa misoomaatiin ka'aniif kennamuu;
 - f) Lafa ijaarsa waajjiraa, mana kuusaa fi giddugala gabaa waldaalee hojii gamtaatiif oolan; fi
 - g) Lafa pilaanii magaalaatiin misoomaa fi tajaajila manneen qopheessaatiif qabamanidha.
- 4) Qaamoleen akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin aangoon kennameef:
- a) Gaaffilee pirojektii fi dameewwan hojii misoomaa akkaataa aangoo kennameefiitiin dhiyaatan xiinxaluun kan eeyyaman pilaanii magaalichaa fi istaandardii lafaa bahu irratti hundaa'ee ta'uu qaba.
 - b) Ejensiin Biiroo waliin ta'uun raawwii isaa hordofuu fi gabaasa isaa Mana Maree Bulchiinsaaf yoo xiqqaate waggaatti yeroo lama dhiyeessuuf dirqama qabu.

- 5) Namni qonnaan bulaa irraa lafa kiraan fudhatee misooma abaaboo ammayyaa irratti bobba'ee jiru lafti kiraan fudhatame pilaaniidhaan gara Bulchiinsa Magaalaatti kan makame yoo ta'e,
 - a) Labsichaa fi Dambii kana bu'uura godhachuun Mana Maree Bulchiinsaaf dhiyaatee murtaa'uu qaba.
 - b) Qonnaan bulaaf beenyaa fi hojiin deebisanii dhaabuu mootummaan raawwatamuu qaba.
 - c) Waliigaltee haaraa Bulchiinsa Magaalaa waliin raawwachuudhaan misooma jalqabe akka itti fufu ni taasifama.

26. Sirna Gaaffiin Lafa Ramaddii Liizii Itti Dhiyaatuu Fi Murtaa'u

- 1) Gaaffiin lafaa kan keewwata 25 keewata xiqqaa 1 (e) jalatti tuqameen ala jiran pirojektootni Mana Maree Bulchiinsaatiin murtaa'an Ejensii Naannootiif, kanneen sadarkaa magaalaatti yookiin aanaatti murtaa'an Ejensii sadarkaan jirutti dhiyaachuu qaba.
- 2) Gaaffiin lafaa mana hojii baajata mootummaatiin buluu haaldureewwan armaan gadii guutuu qaba:
 - a) Xalayaa deeggarsaa itti gaafatamaa mana hojichaatiin mirkannaa'e;
 - b) Lafti gaafatame bara baajatichaa keessatti hojii raawwatamuuf karoorfame ta'uu isaa kan mirkaneessuu fi
 - c) Pirojekticha raawwachiisuuf baajatni heyyamame jiraachuu isaa yoo mirkanaa'edha.
- 3) Gaaffiin lafaa dhaabbiilee miti mootummaa irraa bakka dhaabbata tajaajilli hawaasummaa itti kennamu ijaaruuf dhiyaate yoo ta'e, ulaagaawwan keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti tumaman akkuma eegametti ta'ee, dabalataan haaldureewwan armaan gadii guutamuu qabu:
 - a) Pirojektiin hojjatamuuf yaadame Mootummaa Naannichaatiin fudhatama qabaachuu isaa ragaa mirkaneessu;
 - b) Hayyama hojii bara sanaaf haaroomfame;
 - c) Hojicha hojjechuuf deeggarsa naannoo irraa qaama mootummaa kallattiin hojichi ilaallatuun kenname;
 - d) Sanadni mirkaneessa abbaa qabiyyummaa maqaa qaama mana hojii Naannoo yookiin Biyyaalessaa dhimmi ilaaluun akka ta'u kan waliigalu ta'uu xalayaan mirkaneessu dhiyaachuu qaba.
- 4) Gaaffii lafaa imaammata misooma mana jireenyaa Mootummaan gaggeeffamuuf dhiyaate yoo ta'e, seera dhimma kanaaf Biirtoon bahu irratti hundaa'ee kan raawwatamu ta'a.

- 5) Industirii manufaakcharingii fi pirojektoota biroo ramaddii liiziitiin keessummeeffamaniif, tarreeffamni qorannoo isaanii akka ulaagaa bu'uuraatti guutamuu kan qabu ta'ee, ulaagaan dabalataa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 6) Pirojektootni faayidaa addaa biyyaalessaa qaban akkaataa Labsicha keewwata 12(1)(g) tiin kallattiidhaan Pirezidaantii Nannichaatti ni dhiyaata.
- 7) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 jalatti kan tumame jiraatus, Pirezidaantiin Naannichaa akkaataa barbaachisummaa isaatti, pirojektiin dhiyaate ulaagaalee investimentiin ittiin madaalamu guutuun isaanii karaa Ejensiin qulqullaa'ee Biiron yaadni itti kennamee akka dhiyaatuuf taasisuu ni danda'a.
- 8) Pirojektootni faayidaa addaa biyyaalessummaa qabu jedhamuuf ulaagaa armaan gadiitti tarreeffaman keessaa yoo xiqqaate tokko guutuu qaba:
 - a) Pirojektii eegumsaa fi kunuunsa naannoo keessatti gumaacha guddaa kan qabu yookiin imaammata diinagdee magariisuu hojiirra oolchuu keessatti gahee ol'aanaa kan qabu ta'uun yoo mirkanaa'e; yookiin
 - b) Pirojektii lafa xiqqaa irratti yoo xiqqaate m² 10 irratti nama tokkoof carraa hojii bal'aa uumuu kan danda'u yookiin carraa hojii dhaabbataan namoota 10,000 fi isaa ol kan uumuu danda'u; yookiin
 - c) Pirojektii sharafa biyya alaa yoo xiqqaate % 50 fi isaa ol kan argamsiisu yookiin kan hambisu; yookiin
 - d) Pirojektii kaappitaala biroo harkisuuf dandeettii qabu jechuunis; kubbaaniyaa sadarkaa addunyaatti beekamuu fi biyya tokkoo ol keessatti bobba'ee hojjataa jiru, yookiin investara diyaasporaa yookiin biyya alaa kappitaala sharafa biyya alaa qarshii miliyoona 250 fi kanaa olitti tilmaamamu kan qabatee dhiyaate, yookiin investara biyya keessaa ta'ee yoo xiqqaate kaappitaala qarshii miliyoona 250 fi isaa ol qabatee pirojektii dhiyaate; yookiin
 - e) Pirojektii ce'umsa teeknoloojii haarawaa fiduu fi dandeettii ogeeyyii biyya keenyaa kan gabbisu; yookiin
 - f) Pirojektii godinaalee giddugaleessa Naannichaa irraa fageenya qaban irratti hojjatamuuf karoorfamanii dhiyaatan; yookiin
 - g) Pirojektii mootummoota biyya alaatiin yookiin dhaabbilee idil-addunyaatiin gaggeeffaman; yookiin
 - h) Pirojektii nageenya biyyaattiin walqabataniin hojjataman; yookiin
 - i) Pirojektii karoora guddinaa fi tiraansifoormeeshinii keessatti shoora ol'aanaa qaban ta'anii mootummaan is ta'e abbootii qabeenyaan kanaan dura sadarkaa barbaadamuun kan hin haguugamin ta'uun kan mirkanaa'e; yookiin

- j) Pirojektii mootummaan Naannoo yookiin Federaalaa fi abbootiin qabeenyaa biyya keessaa yookiin biyya alaa shariikummaan hojjechuuf karoorfame; yookiin
 - k) Pirojektoota qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa naannichaa adda duree ta'an irraa dhiyaatan; yookiin
 - l) Pirojektoota Pirezidaantiin Naannichaa faayidaa addaa biyyoolessaa qabu jedhee itti amane biroo dha.
- 9) Keewwata kana keewwata xiqqaa 8 jalatti kantumame akkuma jirutti ta'ee, tarreeffamni ulaagaalee madaallii pirojektoota kanneenii qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

27. Jiraattota Sababa Misoomaatiin Qabiyyee Isaanii Irraa Ka'an Deebisanii Dhaabuu

Jiraattota qabiyyee lafa isaanii sababa misoomaatiin yookiin deebisanii misoomsuu magaalaatiin gadi lakkisaniif beenyaa kaffaluun akkuma jirutti ta'ee,

- 1) Bu'uura Labsicha keewwata 12 (2) tiin nama qabiyyee durii irraa ka'uuf lafti biroo bakka bu'uuf pilaanii magaalaa irratti hundaa'ee sadarkaa lafaa, istaandardii lafa magaalaa fi kan bu'uurri misoomaa guutameef ta'uu tilmaama keessa kan galche ta'uu qaba. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 2) Abbaan mirgaa qabiyyee liizii, barri waliigaltee liizii xumuramuun dura iddicha akka gadi lakkisu hin taasifamu. Ta'us, qabiyyichi faayidaa ummataaf jecha kan barbaadamu yoo ta'e bara liizii hafeef lafa bal'inaa fi sadarkaan walfakkaatu bakka bu'insaan waliigaltee liizii duraan tureen ni kennamaaf.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame jiraatus, abbaan qabiyyichaa lafa bakka bu'u fudhachuu yoo hin barbaadne gatii liizii kaffalame irraa kan bara lafichatti hin fayyadaminii, guyyaa kaffalame irraa eegalee hanga laficha gadi lakkisutti yeroo jiruuf, dhalli akkaataa Baankiin Daldala Itiyooophiyaa dhala liqii shallaguutiin shallagameefii waliin ni deebi'aaf.
- 4) Kireeffataan mana jireenyaa mootummaa yookiin gandaa sababa deebisanii misoomsuu magaalaatiin kan ka'u yoo ta'e, magaalota sagantaan misooma manaa keessatti adeemsifamaa jirutti, mana waliinii bittaa akka argatu dursi ni kennamaaf; Magaalota sagantaan misooma manaa hin jirre keessatti immoo gatii ka'uumsa liiziitiin lafti mana jireenyaa istaandardii magaalichaatiin ramaddiin ni kennamaaf.
- 5) Kireeffattootni mana daldalaa mootummaa yookiin gandaa ta'an akka ka'an yammuu taasifamu, akkaataa pilaaniin magaalaa hayyamuun fedhii waliin ijaarruu kan qaban yoo ta'e lafti gamoo irratti ijaarratan haala armaan gaditti ibsameen gatii ka'umsa liiziitiin ni kennamaaf.
 - a) Magaalota garee 1^{ffaa} keessatti nama tokkoof hanga m^2 40,
 - b) Magaalota garee 2^{ffaa} keessatti nama tokkoof hanga m^2 60,

- c) Magaalota garee 3^{ffaa} keessatti nama tokkoof hanga m² 80,
 - d) Magaalota garee 4^{ffaa} keessatti nama tokkoof hanga m² 120 gatii ka'umsa liiziin kan keessummeeffaman ta'a.
 - e) Keewwata kana keewwata xiqqaa 5 (a - d) jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, istaandardiin qoqqoodinsa lafa magaalichaa bal'inni waliigalaa lafa tokkoon tokkoo waldichaatiif hayyamameefii ol yoo ta'e, kan hafe gatii caalbaasii liizii wayitaawaa naannawaa sanatti argameen ramaddiin ni kennamaaf.
- 6) Qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa sababa misoomaatiin qabiyyee isaa guutummaattis ta'e gar-tokkeen akka gadi lakkisu taasifamuuf beenyaan kafalameefii,
- a) Qabiyyee inni gadi lakkise m² 500 ol yoo ta'e, lafti mana jireenyaa m² 500 kiraan ni hayyamamaaf.
 - b) Qabiyyee inni gadi lakkise m² 500 gadii fi hanga bali'na lafa mana jireenyaa istaandardii magaalichaan hayyamamuu yoo ta'e, hangumti gadi lakkisiifame sirna kiraatiin bakka bu'insaan ni kennamaaf.
 - c) Qabiyyeen gadi lakkifame bal'ina lafaa istaandardii magaalichaan hayyamamuu gadi yoo ta'e, lafti bakka bu'iinsaa istaandardii bal'ina lafa mana jireenyaa magaalichaa isa gadi aanaadhaan sirna kiraatiin ni kennamaaf.
 - d) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a - c)tti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, qabiyyichi guutummaatti kan fudhatame yoo ta'e, ijoollee qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa kanneen umuriin isaanii waggaa 18 fi isaa ol ta'anii abbaa qabiyyichaa waliin jiraatanii fi mana jireenyaa biroo magaalicha keessaa hin qabneef, bakki mana jireenyaa akkaataa istaandardii magaalichaa bal'ina isa xiqqaan sirna kiraatiin ni kennamaaf. Ta'us, lafti misoomaaf gadi lakkifame kan keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (b fi c) jalatti kan tumame yoo ta'e, ijoollee mirgi kun kennameef lafti kennamu gatii liizii ka'umsa magaalichaatiin ta'a.
 - e) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a - d) jalatti kan tumaman jiraatus, qabiyyeen qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa daangaa magaalaa keessa galee fi qabiyyichi irraa hin fudhatamiin, ijoollee isaa umuriin isaanii waggaa 18 fi isaa ol ta'aniif bulchiinsi magaalaa lafa mana jireenyaaf oolu istaandardii magaalichaa isa xiqqaan pilaanii magaalichaa bu'uura godhachuun ni hayyama. Qophii lafichaaf kaffaltiin beenyaaf barbaachisu nama lafti hayyamamuufiitiin kan raawwatamu ta'ee, sirna kiraatiin hayyamama. Raawwiin isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

- 7) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabiyyee lafa isaa magaala keessaa hojii misoomaatiif gadi lakkise, dhuunfaadhaan yookiin gareedhaan hojii investmentii irratti bobba'uuf fedhii fi dandeettii yoo qabaate yookiin qabaatan, gaaffiin isaa yookiin isaanii pirojektoota Labsichaan ramaddiin hayyamamanuun ala ta'us, pilaanii magaalichaa fi istaandardii lafaa irratti hundaa'ee lafti gosa hojii investmentii gaafatameef barbaachisu qabiyyee gadi lakkises ta'e lafa biraa magaalichuma keessaa ramaddiin gatii ka'umsa liiziitiin hayyamamuufii ni danda'a.
- 8) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 7 jalatti tuqameen hanga lafa hayyamamuufii istaandardii gosa tajaajilichaan kan murtaa'u ta'ee, hanga lafa misoomaaf gadi lakkise yoo haalli dirqisiisu hin jiraanne malee walakkaa ol ta'uu hin qabu.
- 9) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 fi 8 jalatti kan tumame jiraatus, tarreeffamni ulaagaa fi adeemsi gaaffiin kun itti raawwatu qajeelfamabahuun kan murtaa'u ta'a.
- 10) Qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan lafti isaa gara magaalaatti daangeffame, hanga magaalaan beenyaa kaffalee qabiyyee isaa gadi lakkisiisutti mirgi inni qabu itti fufiinsaan akka kabajamuuf mirkaneessi mirga itti fayyadama lafichaa ni kennamaaf.
- 11) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 10 jalatti tumameen qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan manaa fi dallaa isaas akka suphatu qaama aangoo seeraan kennameef irraa eeyyamni ijaarsaa addaa kennamuufii ni danda'a. Ta'us, hayyama suphaaf kennameen ala ijaarsa biroo kamiinuu gaggeessuun hin danda'amu.
- 12) Keewwata kana keewwata xiqqaa 10 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan lafa kanarratti ijaarsi seeraan alaa kammiyyuu akka hin raawwatamne tiksuum dirqama ni qabaata.

28. Lafa Tajaajila Yeroo Gabaabaaf Kennamu

- 1) Bu'uura Labsicha keewwata 18 (2)(b) tiin lafti magaalaa yeroo gabaabaa keessatti misooma biroo ooluu hin dandeenye tajaajiloota armaan gaditti tarreeffamaniif liiziin kennamuu ni danda'a.
 - a) Hojiiwwan qonna magaalaa fi misooma magariisuu magaalaa wajjin walqabatan kan akka kuduraa fi muduraa, biqiltuuwwan adda addaa, bakka magariisuu bashannanaa, eegumsaa fi kunuunsa gaarreenii, misooma qarqara lageenii fi kan kana fakkaataniif;

- b) Iddoo meeshaaleen ijaarsaa ittii omishamu yookiin gurguramu yookiin agarsiifamuuf;
 - c) Yeroo ijaarsi gaggeeffamutti maashinootaa fi meeshaawwan ijaarsaa bakka ittii kuufamaniif;
 - d) Iddoo dhagaa, biyyee fi cirrachi ijaarsaaf oolu irraa oomishamu yookiin maashinootni hojiilee kanaaf tajaajilan bakka itti dhaabbatan yookiin tursiifamaniif;
 - e) Iddoo gabateen beeksisaa irra dhaabbatuuf;
 - f) Iddoo dhaabbileen interpirayizoota maayikiroo fi xixiqqaan oomishanii fi tajaajiloota adda addaa itti dhiyeessaniif ni kennama.
- 2) Lafti yeroo gabaabaaf kenname barri waliigaltee isaa osoo hin xumuramiin misoomaaf yoo barbaadame qabeenya isaa kaasuuf kan isa dandeessisu tilmaamni beenyaa ni kennamaaf.
 - 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, barbaachisummaan isaa ilaalamee yeroo waliigaltee hafeef qofa lafti itti fayyadamu bakka bu'iinsaan kennamuufii ni danda'a.
 - 4) Lafti yeroo gabaabaaf duraan kennamee waliigalteen seera qabeessa ta'e kan irratti hin raawwatamiin barbaachisummaan isaa kan itti amanamu ta'ee yoo argame qofa bu'uura Dambii kanaatiin waliigalteen ni raawwatama.
 - 5) Kaffaltiin lafa tajaajila yeroo gabaabaaf kennamuu magaalota sirna liiziitiin bulan keessatti gatii ka'umsaa liizii yeroo magaalichaatii gadi ta'uu hin qabu; Magaalota kiraan bulan keessatti immoo gatiin lafti ittiin kennamu gatii kiraa magaalichaatii gadi ta'uu hin qabu. Ta'us, hangi kaffaltii lafaa gosa tajaajilichaatiin garaagarummaa qabaachuu ni danda'a. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

Kutaa Shan

Haalawwan Waliigalaa Waliigaltee Liizii fi Kenniinsa Waraqaa Ragaa

29. Seerota Waliigalteen Liizii Ittiin Hoogganamu

Tumaaleen Labsichaa fi Dambii kanaa akkuma eegamanitti ta'ee; waliigalteen liizii bu'uura Seera Hariiroo Hawaasaa, Kutaa Waliigaltee Manneen Hojii Bulchiinsaa taasisan jalatti akkaataa tumameen kan qajeelfamu ta'a.

30. Haalawwan Waliigalaa Waliigaltee Liizii

- 1) Moo'ataa caalbaasii liizii yookiin namni lafti ramaddii liiziitiin hayyamameef yookiin lafti isaa gara sirna liiziitti akka galu murtaa'ee fi waliigaltee kennaa gidduutti yeroo seeraan daangeffame keessatti waliigalteen mallattaa'uu qaba.

- 2) Labsii fi Dambii kanaan lafa liiziin hayyamamuuf waliigalteen liizii qophaa’u, mirgaa fi dirqama waliigaltee fudhataa, itti gaafatamummaa fi gahee waliigaltee kennaa, haala waliigalaa bulchiinsa qabiyyee liizii, daangaa yeroo jalqabiinsaa fi xumura ijaarsaa fi amala addaa lafichi qabu ibsuu qaba.
- 3) Wixineen waliigaltee fi haalawwan waliigaltee sanada caalbaasii waliin kutaa tokko ta’anii dhiyaachuu qabu.
- 4) Lafti liiziin hayyamame sababa rakkoo Ejensichaa fi sababa biroo humnaa ol ta’een guyyaa waliigaltee keessatti ibsametti harkaan gahuun kan hin danda’amne yoo ta’e waliigaltichi irra deebi’amee ni haaromsama; yeroon haaragalfannaa, jalqabiinsa ijaarsaa, xumura ijaarsaa fi yeroon xumura kaffaltii liizii irra deebi’amee bifa haaraatiin kan murtaa’u ta’ee, gatii duraa irratti jijjiirraan hin taasifamu.

31. Waraqaa Ragaa Qabiyyee lafaa

- 1) Magaalota sirna liizii keessa hin galle keessatti lafa kennameef waraqaan ragaa abbaa qabiyyummaa kennamu akkaataa seera kiraatiin ta’a.
- 2) Namni lafti magaalaa liiziin hayyamameef waraqaan ragaa qabiyyee liizii ni kennamaaf.
- 3) Waraqaan ragaa qabiyyee liizii yookiin kiraa ibsa armaan gadii qabaachuu qaba.
 - a) Maqaa guutuu nama lafti liiziin yookiin kiraan hayyamameef hanga akaakayyuuttii fi suuraa paaspoortiidhaaf ta’u kan abbaa qabiyyichaa yookiin maqaa dhaabbatichaa;
 - b) Teessoo fi bal’ina lafichaa;
 - c) Sadarkaa, lakkoofsa pilootii fi gosa tajaajila lafichaa;
 - d) Hanga kaffaltii duraa fi gatii liizii yookiin kiraa waliigalaa lafichaa;
 - e) Hanga kaffaltii liizii yookiin kiraa waggaan raawwatamuu fi yeroo kaffaltichi itti xumuramu;
 - f) Bara qabiyyeen liizii yookiin kiraa itti ragga’ee turu, lakkoofsa waraqaa ragaa abbaa qabiyyee;
 - g) Agarsiiftuu kallattii Kaaba lafichaa, daangessitoota kallattii arfanii, safartuu yookiin iskeelii fi ko’ordineetii X - Y kan hammate ta’uu qaba.
- 4) Waraqaan ragaa qabiyyee lafaa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kennamu akkuma jirutti ta’ee, qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa lafti isaa gara magaalaatti daangeffameefis bu’uura Dambii kana keewwata 27(10) tiin mirkaneessi mirga itti fayyadama lafichaa kan kennamuuf ta’a.

32. Bara Liizii Murteessuu

- 1) Barri liizii kan murtaa’u akkaataa Labsichaa keewwata 18 tiin ta’ee,
 - a) Mana jireenyaa, riil isteetii, saayinsii fi teknooloojiif, qo’annoo fi qorannoof, manneen hojii mootummaatiif, dhaabbilee tola ooltotaaf, dhaabbilee amantaa fi tajaajila hawaasummaa biroof hanga waggaa 99;
 - b) Tajaajila industirii maanufaakcharingiif hanga waggaa 80;
 - c) Tajaajila daldalaaf hanga waggaa 70;
 - d) Qonna magaalaa hanga waggaa 15;
 - e) Lafa Tajaajila yeroo gabaabaatiif hanga waggaa 5;
 - f) Tajaajila kan biroof hanga waggaa 70 ta’a.
- 2) Namni bara liizii keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti tarreeffamee gaditti waliigaltee mallatteesse, waggaan kaffaltii itti xumuru kan murtaa’u bara Dambii kana keewwata 36 (4) jalatti tumame bara waliigaltichaatiin baay’isuudhaan 100’f hiramee waggaa argamu keessatti ta’a.
- 3) Barri liizii lafa dhaabbilee dippiloomaatikii fi idil-addunyaatiif kennamuu fi lafa hojiiwwan misoomaa tajaajila adda addaatiif gaafatamuu fi kan barri liizii isaanii Labsichaa fi Dambii kana kessatti ifatti hin tumamiin Mana Maree Bulchiinsaatiin kan murtaa’u ta’a.

Kutaa Jaha

Gatii Liizii fi Raawwii Kaffaltii Lafa Magaalaa

33. Gatii Liizii Ka’umsaa

- 1) Magaalota Dambii kanaan sirna liizii keessa hin galle keessatti lafti kan hayyamamu gatii ka’umsa tilmaama kiraa lafaa kan waggaan kaffalamu irratti hundaa’ee caalbaasiidhaan ta’a.
- 2) Tilmaamni gatii liizii ka’umsaa akkaataa caaseeffamaa fi haala qabatamaa magaalotaa irratti hundaa’ee, tooftaalee armaan gadii yaada keessa galchuun kan qophaa’u ta’a:
 - a) Shallaggiin gatii liizii ka’umsaa dhimmoota dabarsa lafaa fi haala gabaan walqabatu qorannoo guddina amma jiruu fi fulduratti dhufu gaggeessuun, haala itti fayyadama lafaa fi sadarkaa lafaa yaada keessa galchuun qophaa’uu qaba.
 - b) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1(a) jalatti kan ibsame akkuma eegametti ta’ee, baasii laficha qopheessuuf bahe, namoota laficha irraa ka’aniif beenyaa kaffalamu, baasii bu’uuraalee misoomaa diriirsuuf barbaachisu, hojii adeemsiftuu fi baasiiwwan biroo qabatamaa ta’an tilmaama keessa galchuu qaba.
- 3) Lafa magaalaa zoonii gatiitiin qooduu fi haalli raawwii isaa:
 - a) Gatiin liizii ka’umsaa lafaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin shallaggamee kaa’ame bu’uura gochuun kaartaan zoonii gatii qophaa’uu qaba.

- b) Gatiin liizii ka'umsaa yeroo isaa eeggate akka raawwatuuf, caalbaasiwwan bara baajataa yookiin caalbaasiwwan waggoota lamaan darban keessatti adeemsifaman zoonii lafaa fi gosa tajaajilaa tilmaama keessa galchuun qophaa'u qaba.
- c) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2(a)tiin kaartaan zoonii gatii qophaa'u, Mana Maree Bulchiinsa Magaalaa yookiin magaalaa mana marii hin qabne keessatti Mana Maree Bulchiinsaa Aanaatiin mirkanaa'uu qaba.
- d) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2(c)tiin kaartaan mirkanaa'e, barreeffamaan ilaaluuf akka danda'amutti qophaa'ee weeb-saayitii dhaqqabamaa ta'e kamiyyuu fi gabatee beeksisaa irratti ummataaf ifa taasifamuu qaba.
- 4) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 3 tiin kaartaan zoonii gatii mirkanaa'e lafa caalbaasiif dhiyaatuu fi ramaddiin kennamu irratti kan raawatamu ta'a.
- 5) Lafti kamiyyuu gatii liizii ka'uumsaa kaa'ameefiin gadi caalbaasiin darbuu hin danda'u.
- 6) Bu'uura imaammata misoomaa biyyattii fi magaalaatiin, hawasaa galii xiqqaa qabanii fi waldaalee ijaarsa mana jireenyaaf lafti tajaajila mana jireenyaaf kennamu, manufaakcharingii, qonna magaalaa fi lafa tajaajila yeroof kennamu qo'annoo gaggeessuudhaan akkaataa tajaajilichaatiin gatii ka'umsa addaa hojiirra oolchuun ni danda'ama.

34. Gatii Liizii Lafaa

- 1) Gatiin liizii lafa caalbaasiin darbu tokko tokkoo iddoo caalbaasiif dhiyaateen gatii ol'aanaa moo'ataan caalbasichaa dhiyesse ta'a.
- 2) Gatiin liizii lafa sirna rammadiitiin hayyamamuu gosa tajaajila lafichaatiin adda bahee tilmaamamuu ni danda'a.
- 3) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin shallaguun bakka hin danda'amnetti, gatiin liizii ka'umsaa kaffaltii lafa rammaddiin kennameef kan raawwatiinsa qabaatu ta'a.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 fi 3 keessatti kan ibsame akkuma eegametti ta'ee, lafa dhaabbilee dippilomaatotaa fi idil-addunyaatiif ramaddiin hayyamamu gatii liizii akkaataa waliigaltee mootummaan biyyattii yookiin Naannichaa raawwateen kan murtaawu ta'a.
- 5) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti tumameen gatii liizii murteessuun yoo hin danda'amne gatii liizii caalbaasii wayitaawaa magaalichaan kan murtaa'u ta'a.
- 6) Lafti dhaabbilee amantaa fi dhaabbilee baajataa Mootummaatiin bulaniif ramaddii liiziitiin kennamu kaffaltii liizii irraa bilisa ta'ee, kaffaltii beenyaa qabeenya laficha irra jiruu al-tokkoon kaffaluu qabu.

- 7) Tilmaamni gatii caalbaasii wayitaawaa kan magaalaa sirna liizii keessa gales ta'e kan kiraan buluu:
 - a) Yeroo waggoota lamaan darban keessatti gatii giddu gala gosa tajaajila walfakkaatuuf dhiyaate kan yeroo dhiyoo fudhachuun kan shallagamu ta'a.
 - b) Gatiin gosa tajaajila walfakkaatuuf yeroo kana keessatti caalbaasiin argame yoo magaalicha keessatti hin argamne gatii tajaajila biroof argame fudhachuun kan shallagamu ta'a.
 - c) Magaalicha keessatti yeroo kana keessatti lafti caalbaasiif yoo hin dhiyaatiin gatii magaalaa sadarkaan walgituu, kunis yoo hin argamne kan sadarkaan itti aanuu (sadarkaa gadiis ta'e olii) fudhachuun ni danda'ama.
 - d) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 (a - c)tti ibsaman jiraatus, gatiin kun gatii ka'umsa liizii yookiin kiraa lafa magaalichaatii gadi ta'uu hin qabu.
- 8) Magaallii fi Godinaaleen hundi ragaa gatii lafa caalbaasiif dhiyaateef tokko tokkoon kenname tarreessuun sadarkaan Ejensii Godinaa fi Naannootiif yeroo yeroon erguuf dirqama ni qabaatu.
- 9) Ejensiin Naannoo ragaa kana xiinxaluun gatii caalbaasii wayitaawaa magaalotaa fi godinaaleef yoo xiqqaate waggaatti yeroo lama beeksisuuf dirqama ni qaba. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 10) Kewwata kana keewwata xiqqaa 1 hanga 9 tti ibsame akkuma eegametti ta'ee, gatiin liizii ka'umsaa lafa magaalaa Mana Maree Bulchiinsaatiin kan murtaa'u ta'a.

35. Haala Addaa

- 1) Dambii kana keewwata 34 (10) jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, Manni Maree Bulchiinsaa pirojektoota gurguddoo faayidaa biyyaalessaa qaban, akkasumas lafa tajaajila zooniiwwan industiriitiif oolu gatii liizii ka'umsaa addaa murteessuu ni danda'a.
- 2) Gosa pirojektii investmentii akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1tiin dhiyaatu murteessuun dura, tarreeffamni raawwii ulaagaawwanii qajeelfamaan kan ibsamu ta'ee, Manni Maree Bulchiinsaa ulaagaawwan armaan gadii tilmaama keessa galchuu qaba:
 - a) Kaappitaala gurguddoo kan investii godhan ta'uu;
 - b) Oomishaalee al-ergee kan jajjabeessu ta'uu;
 - c) Sharafa biyya alaa kan argamsiisu ta'uu;
 - d) Meeshaalee biyya alaatii galan bakka buusuu kan danda'u ta'uu;
 - e) Carraa hojii bal'aa kan uumu ta'uu;
 - f) Godinaalee giddugaleessa Naannichaa irraa fageenya qaban irratti hojjachuu;
 - g) Teeknolojiiwwaan haarawaatti fayyadamuun ce'iinsa teeknolojiitiif gahee kan qabu ta'uu isaa ti.

36. Haala Kaffaltii Liizii Itti Raawwatamu

- 1) Namni lafa caalbaasii yookiin ramaddii liiziitiin kennameef gatii liizii waliigalaa irraa kan shallagamu kaffaltii duraa yoo xiqqaate % 10 kaffaluu qaba.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatuyyuu, namni lafichi kennameef kaffaltii duraa % 10 ol kaffaluufis ta'e gatii liizii waliigala lafichaa yeroo tokkotti kaffalee xumuruuf mirga ni qabaata.
- 3) Nama kaffaltii lafaa waliigala yeroo tokkotti xumureef, dhalli kaffaltii irratti hin herregamu; jajjabeessuudhaafis kaffaltii liizii waliigalaa irraa % 10 ni hir'ifamaaf.
- 4) Namni lafti liiziin eeyyamameef kaffaltii duraa erga raawwatee booda, kaffaltii hafe xumuruuf tajaajila mana jireenyaaf hanga waggaa 60, qonna magaalaatiif hanga waggaa 7 fi tajaajilawwan biroof hanga waggaa 40 ni kennamaaf.
- 5) Kaffaltii liizii waliigalaa keessaa kaffaltiin duraan kaffale erga hir'ifamee booda kaffaltiin hafe bara kaffaltii liiziif qoodamee gatiin giddu galeessaan argame hanga bara xumura kaffaltii liiziitti waggaa waggaan ni kaffalama.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 5 keessatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, waliigaltee fudhataan kaffaltii waggaa keessatti raawwachuu qabu addaan qoodde nan kaffala jedhee yoo gaaffii dhiyyeesse hayyamamuufii ni danda'a. Ta'us, haalli kaffaltiin itti raawwatamu si'a sadii ol ta'uu hin qabu.
- 7) Kaffaltiin liizii % 10 kaffalame irraa kan hafe irratti akkaataa shallaggii dhala liqii Baankii Daldalaa Itiyoophiyyaatiin dhalli kan kaffalamu ta'a.
- 8) Keewwata kana keewwata xiqqaa 7 keessatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, tilmaamni dhala liqii Baankii yammuu jijjiiramu shallaggiin isaas walumaan kan jijjiiramu ta'a.
- 9) Sababa jijjiirama gosa tajaajilaatiin gatiin yoo jijjiirame malee kaffaltiin liizii al-tokko irratti waliigalame hanga barri waliigaltee xumuramutti hin jijjiiramu.

37. Kaffaltii Liizii Kuufame Sassaabuu

- 1) Namni lafa liiziidhaan fudhate, akkaataa waliigalteetiin yeroo isaa eeggatee kaffaltii raawwachuu qaba.
- 2) Bu'uura Labsicha keewwata 20 keewwata xiqqaa 6tiin abbaan qabiyyee liizii kaffaltii liizii yeroo murtaa'e keessatti yoo hin kaffaliin, waggaa waggaadhaan kaffaltii rawwachuu dhabuu isaatiif xalayaan ofeegannoo sadarkaa sadarkaan barreeffamaan kan kennamuuf ta'a.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, kuufamni kaffaltii waggoota 3 yoo irra jiraate waggaa 4^{ffaa} irraa eegalee Ejensiin qabeenyicha qabatee gurguruun kaffaltii idaa kuufameef oolchuuf aangoo ni qabaata.

- 4) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin qabeeniyi gurguramu adeemsa caalbaasiitiin ta'ee, lafa liiziin qabamee fi qabeenya laficha irratti argamu qofa irratti kan raawwatamu ta'a.
- 5) Qabeeniyi abbaa qabiyyee liizii Ejensiin too'atamuu kan danda'u ajaja too'achuu kennamuun ta'ee, qabeenya qabiyyee waliigalteen walqabate qofa irratti ta'a.
- 6) Qaamni kuufama liizii funaanu qabeenya abbaa qabiyyee liizii yammuu too'atu humni poolisii akka argamu gaafachuu ni danda'a.
- 7) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin Ejensiin kuufama kaffaltii jiru funaanuuf gurgurtaan qabeenyaa rawwatu kamiyyuu karaa seeraatiin bulchiinsa qabeenya lafa sana irratti argamu kan hin miine ta'uun isaa hanga mirkanaa'etti, qabeeniyi gurguramu hanga idaa irra jiru qofa irratti ta'a.
- 8) Qaamni qabeenya too'annaa jala oolche guyyaa too'ate irraa eegalee guyyoota hojii 10 booda caalbaasii ifa ta'een hanga idaa isa irraa barbaadamutti qabeenyicha gurguruu ni danda'a.
- 9) Bu'uura Labsichaa fi Dambii kanaatiin kaffaltiin liizii yoo hin raawwatiin, qaamni aangoon kennameef idaa kaffaltii liizii kuufamaa funaanuuf galii yookiin qabeenya biroo abbaa qabiyyichaa waliigaltee waliin walqabatan too'achuu kan danda'u xalayaan abbaa qabiyyee liizii erga beeksisee booda ta'a.
- 10) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 9 jalatti ibsameen beeksiisni kennamu guyyoota 60 dura abbaa idaa kaffaltii liizii dhaqqabuu qaba.
- 11) Qabeenya Mana Murtiitiin dhorkame, raawwii irra jiruu fi wabummaadhaan haala seera qabeessa ta'een qabsiifame alatti namni qabeeniyi sababa kuufama liiziitiif qabamee harkatti argamu kamiyyuu, qaamni kuufama liizii funaanu yoo gaafate qabeenya harka isaa jiru harkaan gahuu yookiin dirqama isaa raawwachuuf itti gaafatamummaa qaba.
- 12) Namni kamiyyuu qaamni kuufama kaffaltii liizii funaanu yoo gaafatu qabeenya idaan qabame harkaan gahuu yoo dide hanga kaffaltii kuufama liizii irraa barbaadamuuf qofa dhuunfaadhaan kan itti gaafatamu ta'a.
- 13) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 12tiin abbaan qabeeniyi isaa kuufama kaffaltii liiziitiif jalaa qabame raawwii irratti komii yoo qabaate, sadarkaa sadarkaan hanga Kantiibaatti barreefamaan komii isaa dhiyeeffachuu ni danda'a.
- 14) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 13 tiin qaamni komiin dhiyaateef dhimmicha qulqulleesse yeroo ji'a tokko hin caalle keessatti murtee kennu qaba.

38. Yeroo Haaragalfannaa

- 1) Namni lafti magaalaa liiziin hayyamameef, yeroon haragalfannaa gosa misoomaa yookiin akaakuu tajaajilichaatiin waggaa 2 hanga waggaa 5 kan kennamuuf ta'ee,

- a) Industirii manufaakcharingiitiif yookiin dameen agiroo-piroosasingiif hanga waggaa 5;
 - b) Damee barnootaa yookiin fayyaa sadarkaa sadarkaan jiraniif hanga waggaa 4;
 - c) Riil isteetii gurguddaaf hanga waggaa 3; fi
 - d) Hoteelootaaf hanga waggaa 3 kan kennamuuf ta'a.
- 2) Keewwata kana kewwata xiqqaa 1 (a - d) jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, dameewwan yeroon haaragalfannaa hin murtaa'iniif haala pirojektichaa irratti hundaa'uun hanga waggaa 5tti Ejensiin murteessuu ni danda'a. Haalli raawwii isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
 - 3) Yeroon haaragalfannaa lakkaa'amuu kan jalqabu guyyaa waliigalteen liizii mallattaa'e irraa eegalee ta'a.
 - 4) Yeroon haaragalfannaa hayyamamu haala kamiiniyyuu yeroo ijaarsa xumuruuf kenname caaluu hin qabu.
 - 5) Namni Dambiin kun bahuun dura lafti magaalaa liiziin hayyamameefii sababa rakkina qaama lafa harkaan gahuutiin osoo hin fudhatiin kan ture yookiin erga lafa harkaan gahatee kaasee hanga Dambiin kun ragga'utti waggaa 2 kan hin caalle yookiin kaffaltii liizii duraa naaf haa hir'atu yookiin barri kaffaltii liizii itti xumuru naaf haa dheeratu jechuun komii dhiyeeffatee dhimmi isaa murtii osoo hin argatiin ture yeroo haaragalfannaa keewwata kana keessatti tumame akkaataa barbaachisummaa isaatti fayyadamaa ta'uu ni danda'a.

Kutaa Torba

Sadarkaalee Ijaarsaa, Ijaarsa Jalqabuu, Xumuruu fi Itti Fayyadama lafaa

39. Sadarkaaleen Ijaarsaa

Ijaarsi sadarkaa xiqqaa, giddugaleessaa fi ol'aanaa jedhamuun bakka sadiitti kan qoodamu ta'a.

- 1) **Ijaarsa sadarkaa xiqqaa:**
 - a) Ijaarsa hanga darbii 2 qabu yookiin
 - b) Ijaarsa bal'ina qabiyyee lafaa hanga m^2 500 irratti gaggeeffamu dha.
- 2) **Ijaarsa sadarkaa giddugaleessaa:**
 - a) Ijaarsa darbii 3 hanga 5 qabu, yookiin
 - b) Yeroo tokkotti ijaarsa hanga manneen jireenyaa 80 ijaaraman, yookiin
 - c) Dhaabbilee barnoota hanga sadarkaa 2^{ffaa} ol'aanaatti ijaaraman, yookiin
 - d) Dhaabbilee fayyaa hanga kiliinika ol'aanaa addaatti ijaaraman, yookiin
 - e) Ijaarsa mana kitaabaa fi galma waliigalaa hanga nama 500 kan keessummeessu, Yookiin
 - f) Ijaarsa dirree fi giddugala ispoortii hanga nama 500 kan qabatu, yookiin

g) Ijaarsa dhaabbilee oomishaa salphaa fi kuusaa giddugaleessa bal'inna lafa m² 501 hanga m² 5,000 irratti ijaaraman, yookiin

h) Ijaarsa baasiin isaanii hanga qarshii 5,000,000 tti tilmaamamani dha.

3) Ijaarsa sadarkaa ol'aanaa:

a) Ijaarsa darbii 6 fi isaa ol ta'e, yookiin

b) Ijaarsa dhaabbilee tajaajila geejjibaa sadarkaa addunyaa, biyyaalessaa fi magaalaatti kan ijaaraman, yookiin

c) Ijaarsa dhaabbilee dippilomaatootaa, yookiin

d) Bal'inni qabiyyee m² 5,001 fi isaa olii irratti ijaarsa gaggeeffamu, yookiin

e) Ijaarsa mana jireenyaa 80 ol yeroo tokkotti ijaaramu dha.

40. Ijaarsa Jalqabuu

1) Namni lafti magaalaa hayyamameef yeroon ijaarsa itti jalqabuu qabu guyyaa waliigalteen liizii itti mallattaa'e irraa eegalee ijaarsa xiqqaaf ji'a 9, ijaarsa giddugaleessaaf ji'a 12 fi ijaarsa ol'aanaaf ji'a 24 caaluu hin qabu.

2) Ejensiin bu'uura Labsii keewwata 22 keewwata xiqqaa 2 tiin daangaa yeroo ijaarsi itti jalqabamu ofeeggannoo waliin yammuu dheeressu, ijaarsa xiqqaaf ji'a 6, ijaarsa giddugaleessaaf ji'a 9 fi ijaarsa ol'aanaaf waggaa 1 caaluu hin danda'u.

3) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin yeroon ijaarsi itti jalqabamu dabalataan hayyamamu, haala kamiiniyyuu gaaffii yeroo dabalataa xumura ijaarsaaf dhiyaatuuf sababa ta'uu hin danda'u.

41. Ijaarsa Xumuruu

1) Namni lafti liiziidhaan hayyamameef kamiyyuu guyyaa waliigaltee mallatteesserraa eegalee akkaataa sadarkaa fi gosa ijaarsaatiin daangaa yeroo ijaarsicha xumuruuf kaa'ame keessatti ijaarsa xumuree tajaajilaaf qopheessuu qaba.

2) Ijaarsawwan sadarkaa xiqqaaf hanga ji'oota 24, ijaarsawwan giddugaleessaaf hanga ji'oota 36 fi ijaarsawwan ol'aanaaf hanga ji'oota 48 tti yeroo xumura ijaarsaa ni qabaatu.

3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, yeroon xumura ijaarsaa dabalataa yeroo tokko qofaaf ofeeggannoo wajjin ijaarsa sadarkaa xiqqaaf ji'a 6, ijaarsa sadarkaa giddugaleessaa fi ol'aanaaf waggaa 1 hayyamamuu ni danda'a.

4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame jiraatuuyyuu, bu'uura Labsicha keewwata 23 keewwata xiqqaa 3 tiin guyyaa waliigalteen mallattaa'erraa eegalee haala kamiinuu yeroon xumura ijaarsaa, ijaarsawwan sadarkaa xiqqaaf waggaa 2 fi ji'a 6, ijaarsawwan giddugaleessaaf waggaa 4 fi ijaarsawwan ol'aanaaf waggaa 5 ol hayyamamuu hin danda'u.

- 5) Keewwata kana kewwata xiqqaa 4 jalatti kan ibsame jiraatuuyyuu, ijaarsa manneen waldaa ofgargaarsaa raawwataman, pirojektootni gurguddoo fi misooma qindaa'aa barbaadan, bal'inni lafa isaanii m² 100,000 ol ta'aniif dursee sagantaa ijaarsaa addaa qophaa'eefii waliigalteen addaa ni taasifama. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 6) Ijaarsawwan xumuramuu qaban yeroon hayyama ijaarsaa lakkaa'amu kan jalqabu guyyaa waliigalteen liizii mallatteeffame irraa eegalee ta'a.

42. Qabiyyee Yeroon Ijaarsi Jalqabamuu Irra Darbe

- 1) Nama lafti hayyamameefii ijaarsa osoo hin jalqabiin tureef Ejensiin yeroon jalqabbii ijaarsaa osoo hin darbiin yoo xiqqaate ji'a 2 dura karaa mija'aa ta'een, bakka teessoo isaatti xalayaadhaan yookiin beeksisa bakka lafichi itti argamutti maxxansuudhaan yookiin gabatee beeksisaa ummata naannichaatti argamu irratti maxxansuudhaan ofeeggannoo kennuu qaba.
- 2) Namni ijaarsa yeroo waliigaltee keessatti murtaa'een hin jalqabiin, yeroon ijaarsa itti jalqabuu qabu osoo hin xumuramiin yookiin yeroon ijaarsa itti jalqabuu qabu erga xumuramee booda yeroo ji'a 1 hin caalle keessatti sababa itti ijaarsa jalqabuu dadhabeef, fuulduratti ijaarsicha jalqabuuf qophii fi humna akka qabu Ejensii Magaalaatiif barreeffamaan gaaffii yeroo dabalataa dhiyeessuu qaba.
- 3) Gaaffiin yeroon naaf haa dheeratu fudhatama yoo argate yeroon dabalataa Dambii kana keessatti ibsame hayyamamuufii ni danda'a.
- 4) Keewwata kana kewwata xiqqaa 3 jalatti kan ibsame akkuma eegametti ta'ee, gaaffiin yeroon naaf haa dheeratu yeroo kana keessatti yoo hin dhiyaatiin rakkoon humnaa ol ta'e qunnamuu isaa ragaan mirkanaa'ee yoo dhiyaate malee fudhatama hin qabu.
- 5) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, daangaan yeroo ijaarsi itti jalqabuuf taa'e keessatti ragaa qabatamaa humnaa ol ta'een ijaarsi kan hin eegalle yoo ta'e, qaamni dhimmi ilaallatu dhimmicha qoratee yeroo ijaarsaa dheeressuu ni danda'a.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 5 jalatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, kanneen armaan gaditti tarreeffaman rakkoolee humnaa olii jedhamanii fudhatamuu ni danda'u:
 - a) Lafa irratti falmiin ka'ee dhorki Mana Murtii yoo jiraate; yookiin
 - b) Qaamni laficha ramaddiin yookiin caalbaasii baase iddicha bilisa godhee dabarsuu yoo hin dandeenye; yookiin
 - c) Waliigaltee fudhataan qaama sadaffaa waliin ijaarsa laficha waliin walqabatee waliigaltee raawwatameen walqabatee waldiddaan uumame yoo jiratee fi qaama seeraaf dhiyaatee ilaalamaa yoo ture; yookiin

- d) Waliigaltee fudhataa dhukubni qaamaa fi sammuu yoo qunname, kunis dhaabbata seera qabeessa ta'e irraa ragaa ogeessa fayyaatiin yoo mirkanaa'e; yookiin
- e) Waliigaltee fudhataan too'annoo seeraa jala yoo oole; yookiin
- f) Waliigaltee fudhataan kan du'e ta'ee, dhaaltotni kana mirkaneessuuf yeroo kan itti fudhate yoo ta'e; yookiin
- g) Kan seera hariiroo hawaasaa keessatti ibsamani dha.
- 7) Namni yeroo waliigalteen murtaa'e keessatti ijaarsa osoo hin eegaliin hafee yeroo dabalataa ijaarsa jalqabuuf hayyamameefii yeroo hayyamameef keessatti yoo ijaarsa hin eegalle yookiin gaaffiin yeroo dabalataa dhiyaate fudhatama kan hin argatiin yookiin dhiyaatee kan hin gaafanne yoo ta'e, waliigalteen addaan citee Ejensiin laficha deebisee ni fudhata.
- 8) Namni sababa ijaarsa jalqabuu dhabuutiin waliigalteen jalaa addaan cite adabbiin Labsicha keewwata 22 keewwata xiqqaa 3 yookiin 4 jalatti tumame akkaataa maluun irratti ni raawwata.

43. Qabbiyyee Lafa Magaalaa Yeroon Ijaarsa Xumuruu Irra Darbe

- 1) Ejensiin namoota lafti hayyamameef odeeffannoo qabachuun yeroon raawwii ijaarsaa sadarkaa sadarkaan Dambii kana keessatti dhumuun dura adeemsa isaa hordofuu fi abbaa mirgaa akeekkachiisuuf dirqama qaba.
- 2) Bu'uura Dambii kana keewwata 41 keewwata xiqqaa 4 fi 5tiin namni ijaarsa daangaa yeroo kaa'ame keessatti osoo hin xumuriin irra darbe, yeroo ji'a tokko hin calle keessatti sababa xumuruu dhabeef ragaa qabu dhiyeessee akka ibsu Ejensiin beeksisaan waamicha gochuufii qaba.
- 3) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin abbaan mirgaa akkaataa waamicha godhameefiin guyyoota hojii 10 keessatti dhiyaatee yoo iyyatee fi ijaarsicha kan hin xumurre sababoota humnaa olii ta'aaniin ta'uu isaa raggaadhaan yoo mirkaneesse yeroon dabalataa ni hayyamamaaf.
- 4) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tti sababootni humnaa ol jedhaman kanneen Dambii kana keewwata 42 (6)(a - g) jalatti tarreeffamani dha.
- 5) Abbaan mirgaa guyyaa waamichi darbeef irraa eegalee guyyoota hojii 10 keessatti dhiyaatee rakkoo isaa yoo hin ibsine yookiin sababa amansiisaa dhiyeeffachuu yoo baate yookiin yeroo dabalataa kennameefiin ijaarsicha yoo xumuruu baate bu'uura Labsicha keewwata 23 (6) tiin Ejensiin waliigalticha addaan kutuudhaan laficha deebisee fudhachuu ni danda'a.

- 6) Bu'uura keewwata kanaa keewwata xiqqaa 3tiin namni gaaffiin isaa fudhatama hin arganne yookiin raawwii irratti komii qabu dhimmicha sirna Dambii kana keessatti komiin itti dhiyaatu hordofuun sadarkaa sadarkaan dhiyeeffachuu ni danda'a.
- 7) Akaataa keewwata kanaa keewwata xiqqaa 6 jalatti ibsameen qaamni komiin itti dhiyaate kamiyyuu dhimmicha qulqulleessee guyyoota hojii 10 keessatti murtee kennuu qaba. Murtee kennames karaa mijaawaa ta'een abbaa mirgaaf beeksifamuu qaba.
- 8) Bu'uura keewwata kanaa keewwata xiqqaa 7tiin namni gaaffiin isaa fudhatama hin argannes ta'ee kan fudhatama argate guyyoota hojii 10 keessatti dhiyaatee murtee kenname fudhachuu qaba.
- 9) Namni komiin isaa fudhatama hin arganne guyyaa keewwata kanaa keewwata xiqqaa 8 keessatti ibsametti yoo hin dhiyaanne waliigaltichi addaan cituun dura yookiin komii isaa dhiyeessuuf qofaaf yeroo isa gahu gaaffii barreeffamaan yoo dhiyeeffate qaamni dhimmi ilaalu yeroo dabalataa kennuufii ni danda'a.
- 10) Bu'uura keewwata kanaa keewwata xiqqaa 9 tiin yeroon dabalataan kennamuuf kan guyyoota 45 hin caalle ta'ee, Ejensichi hanga guyyoota 45 dabalataan kennameefiitiin kaffaltii liizii waliigalaa irraa % 2 kan herregamee kaffalamu kaffaltii adabbii gaafachuu ni danda'a.
- 11) Keewwata kanaa keewwata xiqqaa 10 jalatti kan tumame jiraatus, qaamni kaffaltii kana raawwate komii dhiyessee hanga murtiin itti kennamutti yeroo jiru kan dabalatu hin ta'u.
- 12) Bu'uura keewwata kanaa keewwata xiqqaa 10 tiin yeroo daangaa kennameef keessatti murteen waliigalticha itti fufsiisu kan hin kennamnee fi mirga liizii kan hin dabarsine yoo ta'e, qaamni dhimmi ilaalu waliigalticha addaan kutuun bu'uura Labsichaa keewwata 23 (7) tiin kan raawwatu ta'a.
- 13) Bu'uura Labsichaa keewwata 23 (7) tiin abbaa caalbaasicha dorgomee moo'ateef qabiyyeen maqaa isaatti ni jijjiiramaaf. Qaama dhimmi ilaalu waliinis waliigaltee haaraa ni raawwata.
- 14) Yeroo raawwii ijaarsaa ilaalchisee sadarkaan ijaarsi irra jiru ilaalamee hojii ijaarsaa hafeef yeroon barbaachisu ogeessaan qoratamee Ejensichaan barbaachisummaan isaa mirkanaa'ee kan raawwatu ta'a.

44. Lafa Liiziin Yookiin Kiraan Kenname Irratti Jijjiirraa Tajaajilaa Hayyamuu

- 1) Akkaataa pilaanii magaalichaatiin lafa liiziin yookiin kiraan hayyamame irratti gosa tajaajilaa damee walfakkaatuu keessatti yookiin gosa tajaajilaa yookiin pirojektii iddichaaf pilaaniin hayyamutti gaaffiin jijjiirraa tajaajilaa yookiin gosa pirojektii dhiyaachuu ni danda'a.

- 2) Bu'uura keewwata kanaa keewwata xiqqaa 1 tiin gaaffiin jijjiirraa gosa tajaajila qabiyyee yammuu dhiyaatu;
 - a) Gosti tajaajilaa jijjiirraan itti gaafatame pilaanii magaalichaatiin kan walsimu,
 - b) Qabiyyee bu'uura waliigalteetiin ijaarsi yookiin misoomni irratti raawwatame yookiin raawwatamaa jiruu, fi
 - c) Faalama naannoo kan hin dhaqqabsiifne yoo ta'e Ejensiin Naannoo jijjiirraa tajaajilaa eeyyamuu ni danda'a.
- 3) Gaaffiin jijjiirraa tajaajilaa yookiin gosa pirojektii ulaagaalee keewwata kanaa keewwata xiqqaa 2 guutee dhiyaate, gosoota jijjiirraa armaan gaditti tarreeffaman irratti eeyyamamuu ni danda'a.
 - a) Tajaajila irraa gara tajaajila fooyya'aa birootti,
 - b) Tajaajila irraa gara manufaakcharingii fooyya'aa ta'eetti, fi
 - c) Manufaakcharingii irraa gara manufaakcharingii fooyya'aatti dha.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame jiraatus, sababa pilaaniin magaalaa tajaajila iddichaa jijjiiruutiin pilaanichaan walsimsiisuuf gaaffii jijjiirraa pirojektii haala armaan gadiitiin dhiyaachuu fi hayyamuun ni danda'ama.
 - a) Jijjiirraan gaafatame gara gosa pirojektoota ramaddiin Labsii fi Dambii kanaan keessummeeffamaniitti yoo ta'e, dura lafa liiziin hayyamame yoo ta'e gatii liizii duraaniitiin, lafa kiraan hayyamame yoo ta'e gatii liizii ka'umsaa yeroo magaalichaatiin ni hayyamama.
 - b) Jijjiirraan gaafatame gara gosa pirojektii yookiin tajaajila Labsii fi Dambii kanaan caalbaasiin keessummeeffamuutti yoo ta'e,
 - (i) Dura lafa ramaddiin gatii liizii ka'umsaa yeroo saniitiin yookiin kiraan kan hayyamame yoo ta'e, gatii liizii caalbaasii wayitaawaa magaalichaatiin ni hayyamama.
 - (ii) Dura lafa caalbaasiin hayyamame yoo ta'ee fi tajaajila kennuu kan jalqabe yoo ta'e jijjiiramni gatii osoo hin jiraatiin ni hayyamama.
 - (iii) Keewwata kanaa keewwata xiqqaa 4 (b)(ii) jalatti kan tumame jiraatus, lafti caalbaasiin argame kun tajaajila duraan hayyamameef osoo hin eegaliin waggaa 5 booda gaaffii jijjiirraa tajaajilaa dhiyaate yoo ta'e, gatii liizii caalbaasii wayitaawaan hayyamama.
- 5) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 (c) fi keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a) jalatti kan tumame jiraatus, gaaffiin jijjiirraa gosa pirojektii manufaakcharingii fooyyaa'aa ta'e irraa gara pirojektii gosa walfakkaatu fooyyaa'aa hin taaneetti kan dhiyaate yoo ta'e, gatii liizii caalbaasii wayitaawaa magaalichaatiin hayyamuun ni danda'ama.

- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 - 3tti kan tumame jiraatus,
 - a) Bal'inni lafaa jijjiirraan irratti hayyamamu, lafti caalmaan argame kan ofdanda'ee hin misoomne yoo ta'e malee, istaandardii tajaajilichaaf murtaa'e caaluu hin qabu.
 - b) Lafti istaandardii murtaa'ee ol ta'ee argame kan tajaajila walfakkaatuuf ooluu fi ofdanda'ee misoomuu danda'u kamiyyuu gatii caalbaasii wayitaawaan abbaa qabiyyichaaf murtaa'uu ni danda'a.
 - c) Aangoo jijjiirraa gosa tajaajilaa hayyamuuf Ejensiif kenname kana magaalotaaf bal'inaa fi gosoota pirojektii bu'uureffachuun bakka bu'iinsa kennuu ni danda'a.
- 7) Gaaffiin dhiyaate jijjiirraa ramaddii pilaanii (zooniingii) kan barbaadu yoo ta'e, qaama pilaanii hojjetutti dhiyaatee fudhatama yoo argate qofa Ejensiitti deebi'ee hayyamama.
- 8) Jijjiirraan tajaajilaa yammuu hayyamamu bu'uura waliigaltee duraaniitiinii fi Dambii kanaan akkaataa murtaa'een waliigalteen liizii ni mallatteeffama.
- 9) Jijjiirraan tajaajilaa eeyyamame lafa duraan kiraan argame irratti yoo ta'e, waliigalteen haaraan mallatteeffamu akkaataa seera liiziitiin guyyaa mallatteeffamerra eegalee ta'a.
- 10) Keewwata kana keewwata xiqqaa 5 fi 6 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, waliigalteen jijjiirraa tajaajilaa duraan mallattaa'e, daangaa bara liizii jijjiirameef kan caalu yoo ta'ee fi jijjiiramni gatii yoo jiraate akkaataa daangaa bara tajaajilichaaf kennamee fi gatii liizii haaraatiin waliigalteen kan raawwatamu ta'a.
- 11) Dambiin kun bahuun dura qaamni dhimmi ilaallatu osoo hin beekiin yookiin osoo hin mirkaneessiin jijjiirraan tajaajilaa raawwate kamiyyuu pilaaniin fudhatama yoo argate qofa, bu'uura Dambii kana keessatti murtaa'een tilmaama gatii liizii waliigalaa irraa kan shallagamu % 0.5 kaffalchiisuudhaan jijjiirrichi akka sirreeffamu ni taasifama.
- 12) Keewwata kana keewwata xiqqaa 11 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, Dambiin kun erga ragga'ee booda jijjiirraan tajaajilaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 - 4 (a) jalatti kan tumameen ala raawwatamee yoo argame:
 - a) Pilaanii magaalichaan kan hayyamamu yoo ta'e qofa gatiin caalbaasii liizii wayitaawaa naannichaa bal'inaa fi bara liizii waliigalaa qabiyyichaatiin baay'ifamee % 1 adabbii yeroo tokkotti akka kaffalu taasifamee jijjiirraan hayyamamuu ni danda'a.
 - b) Kaffaltiin liizii raawwatamus gatii tajaajilaa jijjiirame haarawaatiin sirreeffamee bara kaffaltii liizii hafu keessatti bu'uura Labsii fi Dambii kanaatiin akka kaffalu ni taasifama.
- 13) Keewwata kana keewwata xiqqaa 11 fi 12 keessatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, kaffaltiin gatii jijjiirraa tajaajilichaaf kaffalamu gatii liizii gosa tajaajila kan duraa gadi yoo ta'e, tilmaama gatii liizii waliigalaa duraatiin shallagamee adabbiin Dambii kanaan murtaa'e akka raawwatu gochuun ni danda'ama.

45. Qabiyyeewwan Rammaddii Pilaanii Jijjiirraan Tajaajilaa Akka Irratti Hin Raawwanne Dhorkame

- 1) Qabiyyee lafa magaalaa ramaddiin pilaanii kanatti aanan irratti jijjiirraan tajaajilaa raawwatamuu hin danda’u.
 - a) Iddoowwan magariisuu, bosona, paarkii fi tuttuqaa irraa bilisa akka ta’an daangeeffaman;
 - b) Iddoowwan arkiyoolojikaala ta’an yookiin haala teessuma uumamaa isaaniitiin bifa addaatiin kan qabaman; fi
 - c) Tajaajilawwan faalama naannoo uumuu danda’ani dha.
- 2) Qabiyyeewwan lafa magaalaa gosa tajaajilaa kamiifuu kanaan dura hayyamaman gara tajaajila amantaa fi tajaajila nageenyaa fi tasgabbii jiraattotaa faallessan kamittuu jijjiiruun hin danda’amu.

46. Rammaddiiwwan Haala Addaatiin Jijjiirraan Tajaajilaa Irratti Raawwatamu

- 1) Ramaddii pilaanii armaan gadiitti tarreeffaman irratti haalli dirqisiisaan yoo jiraatee fi hawaasni dhimmi ilaallatu mari’atee yoo irratti waliigaleen ala jijjiirraan tajaajilaa hayyamamuu hin danda’u.
 - a) Dirree ispoortii;
 - b) Lafa gabaa;
 - c) Buufata konkolaataa; fi
 - d) Iddoo amantaa fi iddoo awwaalaa ti.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame irratti jijjiirraan ramaddii hayyamamuu kan danda’u, qaama pilaanii magaalaa qorachuuf aangoon kennameefiin qoratamee yaadni dhiyaatee Ejensiin yoo mirkanaa’e qofa ta’a.

Kutaa Saddeet

Mirga Liizii Dabarsuu

47. Mirga Liizii Lafa Ijaarsi Irratti hin Jalqabamne Dabarsuu

Raawwiin mirga liizii dabarsuu bu’uura Labsicha keewwata 24 tiin hojiirra kan oolu ta’ee:

- 1) Abbaan qabiyyee liizii kamiyyuu yeroon ijaarsa jalqabuu Dambii kana keewwata 40 keewwata xiqqaa 1 jalatti ibsame osoo hin darbiin dura mirga liizii qaama 3^{ffaaf} dabarsuu ni danda’a.
- 2) Abbaan mirgaa liizii kamiyyuu dhaalaan ala bu’uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1tiin mirga isaa yammuu dabarsu, akkaataa Labsicha keewwata 24 (2) keessatti tumameen kan raawwatamu ta’a.
- 3) Shallaggiin gatii mirgi liizii ittiin darbu yookiin gurguramu, akkaataa Dambii kana keewwata 48 irratti ibsameen bu’uura gatii qaamni dhimmi ilaalu murteessuun ta’a.

- 4) Adeemsa mirga liizii dabarsuu yookiin gurguruu irratti qaamni komii qabu, komii isaa qaama dhimmi ilaallatuuf barreeffamaan dhiyeessuu ni danda'a.
- 5) Qaamni dhimmi ilaallatus guyyaa hojii 15 keessatti laficha caalbaasiif dhiyeessuun akkaataa Labsicha keewwata 24 (2) fi (3)(a fi c) keessatti ibsameen mirga isaa kan eegsisuuf ta'a.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 fi 5 keessatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, abbaan mirgaa gatii itti gurguramutti waliigaluu yoo baatee fi lafti caalbaasiin akka bahu feedhii kan hin qabne yoo ta'e, qaamni dhimmi ilaallatu bu'uura Labsicha keewwata 24 (3)(a) keessatti ibsameen kaffaltii dursee raawwachuun laficha deebisee fudhachuu ni danda'a.
- 7) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, tilmaama kaffaltii ijaarsa laficha irratti qubate ilaalchisee lafichi qaama 3^{ffaa}tti erga darbee booda gatii caalbaasii liizii ol'aanaa lafa naannoo sanaa, baasiiwwan adeemsichaaf bahanii fi akkaataa seeraatiin adabbiin hir'ifamee garaagarummaan kan hafu abbaa mirgaatiif ni deebi'a. Raawwiin isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 8) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 6 tiin qaamni dhimmi ilaallatu daangaa yeroo seeraan murtaa'e osoo hin gahin dura laficha deebisee fudhachuu kan danda'u abbaan mirgaa waliigaluu isaa barreeffamaan yoo dhiyeesse qofa ta'a.
- 9) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin mirgi liizii gurgurtaan gara qaama 3^{ffaa}tti darbe, jijjiirraan maqaa kan raawwatamu gatii bulchiinsi magaalaa shallagee yookiin irratti waliigale irraa,
 - a) Gurguraan kaffaltii duraa yookiin kaffaltii duraa ol kaffaltii kan raawwate yoo ta'e, maallaqni kun Baankii Daldalaa Itiyoophiyaa herrega qusannaa keessa osoo taa'eera ta'ee dhala argachuu qabu wajjin garaagarummaa gatii liizii duraanii fi gatii gurgurtaan amma argame irraa % 5 ni kennamaaf.
 - b) Kaffaltiin keewwata kana keewwata xiqqaa 9 (a) jalatti ibsame kan raawwatamu garaagarummaa gatii gurgurtaan argame irra % 95 mootummaaf galii ta'ee bitataan kaffaltii liizii barbaachisaa raawwachuuf bulchiinsa magaalichaa waliin waliigaltee erga raawwate booda ta'a.
- 10) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 9 (b) tiin qaamni dhimmi ilaalu maallaqa galii taasifamuuf haala waliigaltee isaaniitiin bitataa yookiin gurgurataa irraa fudhachuu ni danda'a.
- 11) Keewwata kana keewwata xiqqaa 9 (a fi b) keessatti kaffaltiiwwan ibsaman raawwatiinsa kan qabaatan gatii gurgurtaa irraa argame qofa irratti ta'a.

48. Mirga Liizii Lafa Ijaarsi Walakkaa Gadii Irra Qubate Darbsuu

- 1) Abbaan qabiyyee liizii kamiyyuu yeroon ijaarsa xumuramuuf murtaa'e osoo hin darbiin mirga liizii lafa ijaarsi walakkaa gadii irra qubate qaama 3^{ffaa}tti dabarsuu ni danda'a.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan ibsame jiraatus, misooma riil-isteetii ilaalchisee manneen tokkoon tokkoon ijaarsi isaa xumuramee abbaan qabeenyaa qabiyyicha misoomse akkaataa waliigaltee seeneen itti fayyadamaaf dabarsuuf mirga ni qaba.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 irratti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, dhaalaan ala riil-isteeticha guutummaa guututti gara qaama 3^{ffaa}tti dabarsuu yoo barbaade, bu'uura Dambii kanaa keewwata 2 (24)(c) jalatti ibsameen bilookii hunda irratti ijaarsa raawwachuu qaba.
- 4) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin gatiin mirgi liizii ittiin darbe qaama dhimmi ilaallatuuf kan dhiyaatu, gatii gurgurtaa mirga liizii fi gatii ijaarsaa kan jedhuun addaan bahee ta'a.
- 5) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin lafa liizii ijaarsi walakkaa gadi irratti raawwate qaama 3^{ffaa}f dabarsuun kan danda'amu, abbaan mirgaa gatii gurgurtaa mirga lafa liizii qaama dhimmi ilaallatu murteessu irratti yoo waliigale qofa ta'a.
- 6) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 - 5 tti ibsameen mirgi liizii dhaalaan ala gara qaama 3^{ffaa}tti darbe jijjiirraan maqaa kan raawwatamu namni mirga isaa dabarsu;
 - a) Kafaltii duraa;
 - b) Kaffaltii biroo qaama dhimmi ilaallatuuf kaffale, mallaqni kanaa fi maallaqichi herrega qusannoo Baankii Daldalaa Itiyoophiyaa osoo taa'ee dhala argachuu qabu;
 - c) Galiin garaagartummaa gurguurtaa irraa argame % 95 hir'ifamee mootummaaf galuu qabu yammuu galii ta'uu fi
 - d) Bitataan fuulduratti kaffaltii liizii barbaachisaa ta'e raawwachuuf qaama dhimmi ilaallatu waliin waliigaltee erga mallatteesse booda ta'a.
- 7) Kaffaltiin liizii hafe yoo jiraate hanga bal'ina qabiyyee darbeetiin yeroo liizii hafeef qaama qabiyyichi darbeefii waliin waliigalteen mallatteeffamee waraqaan abbaa qabiyyummaa ni kennamaaf.
- 8) Waliigalteen haaraa bitataa waliin yammuu raawwatamu, abbaan qabiyyee duraa yeroo lafichatti fayyadame yaada keessa akka galu ni taasifama. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 9) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 5 jalatti ibsameen mirga liizii dabarsuu irratti qaamni komii qabu qaama dhimmi ilaallatuuf barreeffamaan dhiyeessuu ni danda'a.

- 10) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 7 jalatti ibsameen komii dhiyaateef qaamni dhimmi ilaallattus dhimmicha gadi fageenyaan ilaalee komiin dhiyaate sirrii ta'uu isaa yoo itti amane guyyoota hojii 15 keessatti laficha caalbaasiif dhiyeessee bu'uura Labsicha keewwata 24 (3) tiin mirgi isaa kan eegsisuuf ta'a.
- 11) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 8 tiin gatiin ka'umsa caalbaasii gatii gurgurtaa mirga lafa liizii fi gatiin ijaarsaa ida'amee firii argame ta'a.
- 12) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 9 tiin tilmaamni ijaarsaa qaama dhimmi ilaaluun haala ifa ta'een kan tilmaamamu ta'a.
- 13) Ijaarsicha tilmaamuuf baasiwwan bahan yoo jiraatan gurgurtaa irraa akka hir'ifamu ni taasifama. Tarreeffamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

49. Dhorkaawwan Mirga Qabiyyee Lafa Liizii Ijaarsi Irratti Hin Xumuramiin Irratti Jiran

- 1) Bu'uura Labsii keewwata 24 keewwata xiqqaa 7 tiin faayidaa gabaa yeroo lafaa irraa argamu argachuuf jecha namni lafa qabatee ijaarsa osoo hin jalqabiin yookiin ijaarsa walakkaa fi walakkaa ol osoo hin ijaariin waggaa 3 keessatti yeroo 3 mirga liizii isaa yoo dabarse waggaa lamaaf caalbaasii lafaa hunda irraa ni dhorkama.
- 2) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin namni dhorkaan irratti murtaa'e yeroo dhorkame keessatti caalbaasii lafaa irratti hirmaatee yoo argame, caalbaasicha irraa haqamee qarshiin kabachiisa caalbaasii qabsiise bulchiinsa magaalaaf galii ni ta'a.
- 3) Adabbiin keewwata kana keewwata xiqqaa 2 irratti ibsame akkuma jirutti ta'ee, caalbaasii irratti akka hin hirmaanne yeroo dabalataa waggaa tokkoof turtiin dhorkaa ni dheerata.

50. Gatii Mirgi Liizii Ittiin Gurguramu Yookiin Ittiin Darbu

- 1) Abbaan mirgaa liizii kamiyyuu lafa ijaarsi irratti hin eegalamiin yookiin ijaarsi walakkaa gadi irratti raawwate gara qaama 3^{ffaa}tti yoo dabarsu gatiin mirgichi ittiin darbu Ejensiin kan murtaa'u yookiin mirkanaa'u ta'a.
- 2) Gatiin gurgurtaa mirgi liizii kan murtaa'u naannoo laftichi darbetti gatii caalbaasii wayitaawaa yeroo sanatti jiruu fi gatii kanaan dura ittiin fudhate walitti ida'uun lamatti qoodamee firii giddugaleessaan argamuun ta'a.
- 3) Gatii bitataan kenne akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin firii giddugaleessaan argameen walqixa yookiin isaa ol yoo ta'e laficha dabarsuun ni danda'ama.
- 4) Bitataan gatii yoo hin kenniin gatiin bittaa mirga liizichaa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti haala tumameen kan raawwatamu ta'a.

- 5) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin firiin giddugaleessaan argame gatii kanaan dura abbaa mirgaatiif ittiin darbee gadi yoo ta'e, Ejensiin ida'ama lamaanii irraa gatii gurgurtaa fooyya'een ni murteessa.
- 6) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame akkuma eeggametti ta'ee, gatii bitataan dhiyeesse firii giddugaleessaan argamee gadi yoo ta'e, Ejensiin firii giddugaleessaan argame ka'umsa gochuudhaan laficha caalbaasiif ni dhiyeesa.

Kutaa Sagal

Mirga Qabiyyee Liizii Wabummaan Qabsiisuu

51. Mirga Qabiyyee Lafa Liizii Ijaarsi Irratti Hin Raawwatamiin Wabummaan Qabsiisuu Yookiin Gumaacha Kaappitaalaaf Fayyadamuu

- 1) Namni qabiyyee lafa liizii bu'uura Labsicha keewwata 24 tiin hayyamameef irratti ijaarsa osoo hin jalqabiin mirga qabiyyicha irraa qabu wabummaan qabsiisuu yookiin kaffaltii duraa kaffale akka gumaacha kaappitaalaatti fayyadamuu ni danda'a.
- 2) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 keessatti tumameen mirga liizii wabiidhaan qabsiisuun kan danda'amu kaffaltii liizii duraa yookiin kaffaltii duraa irratti dabalataan kan kaffale yoo ta'e hanga kaffaltii dabalataan raawwatee irraa akkaataa Labsicha keewwata 22 keewwata xiqqaa 3tiin kaffaltiiwwan hir'ifamuu qabanii fi kaffaltiin yeroo lafichatti fayyadame irraa herregamee maallaqa hafe qofa irratti ta'a.

52. Lafa Ijaarsi Irra Jiru Wabiin Qabsiisuu Yookiin Akka Gumaacha Kappitaalaatti Fayyadamuu

- 1) Namni qabiyyee lafaa mirga liizii qabuu fi ijaarsa qabiyyee isaa irra jiru sadarkaa kamirrattuu wabiin qabsiisuu yookiin akka gumaacha kaappitaalaatti fayyadamuu ni danda'a.
- 2) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti tumameen mirga liizii wabiidhaan qabsiisuun kan danda'amu, kaffaltii duraa irraa yookiin kaffaltii dabalataa biroon raawwate yoo jiraate hanga kaffalamerraa bu'uura Labsicha keewwata 22 keewwata xiqqaa 3 tiin kan hir'ifamuu qabuu fi kaffaltii yeroo lafichatti fayyadame irraa herregamee qarshii hafuu fi tilmaama ijaarsa shallagamee qofaa irratti ta'a.
- 3) Ragaan hanga mirga liizii qaama gaafatuuf kan kennamuu qabu Ejensiitiin ta'ee, hanga gatii ijaarsa qabiyyicharra jiruu tilmaamameef itti gaafatamummaan kan qaama wabiidhaan qabatuu yookiin gumaacha kappitaalaan galmeessuu ta'a.
- 4) Qaamni qabiyyicha wabiidhaan qabatu yookiin gumaacha kappitaalaan galmeeffatu tilmaama qabeenyaa fi hanga maallaqa liqeessee Ejensiif barreeffamaan beeksisuu qaba.

- 5) Qabiyyeen wabiidhaan qabame yookiin gumaacha kappitaalaa ta'ee kuufamni kaffaltii liizii kan irra jiru ta'ee ijaarsi kan irratti hin jalqabamne yookiin ijaarsi isaa walakkaadhaa gadi kan irra qubate, kuufama kaffaltii liizii irra jiru osoo hin xumuriin kan gurguramu yookiin qaama biroof kan darbu yoo ta'e, Ejensiin kuufama kaffaltii liizii hafe dursa gurgurtaa irraa yoo argate yookiin qaamni darbuuf kaffaluuf kan waliigale yoo ta'e malee jijjiirraan maqaa abbaa qabiyyummaa haala kamiinuu raawwatamuu hin danda'u.
- 6) Akkaataa Dambii kanaatiin qabiyyeen liizii haala kamiinuu yoo darbu mirgii fi dirqamni waligaltee liizii bu'uura Labsicha keewwata 24 keewwata xiqqaa 8 tiin qaama sadaffaa qabiyyichi darbeeffitti ni darba.

Kutaa Kudhan

Waliigaltee Liizii Haaromsuu fi Addaan Kutuu

53. Haaromsa Waliigaltee Liizii

- 1) Haalli haaromsa bara liizii bu'uura Labsicha keewwata 19 tiin kan raawwatamu ta'a.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, waliigalteen liizii sababa armaan gadiitiin hin haaromsamu.
 - a) Jijjiirama gosa itti fayyadama lafaa pilaanii magaalaan yoo jiraatee fi akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 (c) tiin raawwachuun kan hin danda'amne yoo ta'e,
 - b) Lafichi faayidaa ummataatiif yammuu barbaadamu, yookiin
 - c) Abbaan qabiyyee misooma duraanii sadarkaa fi haala misoomaa lafichi gaafatutti jijjiiruu kan hin dandeenye yoo ta'e dha.
- 3) Haaromsi liizii kan fudhatama qabaatu yoo ta'e, dhimmootni Labsichaa fi Dambii kanaan tumaman akka eegamanitti ta'ee, gatiin liizii ittiin murtaa'u gatii liizii caalbaasii wayitaawaa tajaajilichaatiin ta'a.

54. Haaromsa Waliigaltee Liizii Yeroo Gabaabaa

- 1) Lafti duraan waliigaltee liizii yeroo gabaabaatiin qabamee ture misooma birootiif kan hin barbaadamne ta'uu Ejensiin yoo mirkaneesse yeroo tokko qofaaf haaromsuun ni danda'ama.
- 2) Waliigalteen haaromsamu waggaa 5 caaluu hin danda'u.
- 3) Lafti gabatee beeksisaa dhaabuuf kenname yeroof kan hin barbaadamnee fi sochii tiraafikaa irratti rakkoo kan hin uumne yoo ta'e, yeroo tokkoo ol haaromsuun ni danda'ama.

55. Waliigaltee Liizii Addaan Kutuu fi Kaffaltii Beenya

- 1) Waliigalteen qabiyyee liizii lafa magaalaa bu'uura Labsicha keewwata 25 (1)(a) tiin yeroo addaan citu, baasii fi adabbiin barbaachisu hir'ifamee kaffaltiin liizii kaffalamee ture keessaa kan hafe abbaa mirgaatiif akka deebi'u ni taasifama.
- 2) Waliigalteen liizii bu'uura Labsicha keewwata 25 (1)(b) tiin lafichi faayidaa ummataatiif yoo murtaa'e, waliigalteen addaan citee abbaa qabiyyeetiif akkaataa seeraatiin beenyaan madaalawaa ta'e ni kaffalamaaf.
- 3) Waliigalteen qabiyyee liizii lafa magaalaa bu'uura Labsicha keewwata 25 (1)(c) tiin yammuu addaan citu, abbaan qabiyyee yeroo waggaa tokko hin caalle keessatti qabeenyaa laficha irra jiru kaafatee laficha Ejensiif deebisuu qaba.
- 4) Abbaan qabiyyichaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti ibsameen daangaa yeroo kennameef keessatti qabeenya isaa yoo kaasuu baate, Bulchiinsi Magaalichaa kaffaltii osoo hin raawwatiin lafichaa fi qabeenyicha fudhachuu ni danda'a. Raawwii isaaf barbaachisaa ta'e yoo argame poolisii ajajuu ni danda'a.

Kutaa Kudha Tokko

Lafa Magaalaa Gadilakkisiisuu

56. Aangoo Lafa Magaalaa Gadilakkisiisuu

- 1) Ejensiin bu'uura Labsicha keewwata 26 (1)tiin faayidaa ummataaf jecha qabeenya laficha irra jiruuf beenyaa walgitu dursee kaffaluun laficha gadilakkisiisee fudhachuuf aangoo ni qaba.
- 2) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin nama qabiyyee magaalaa gadilakkisuuf, lafa bakka bu'iinsaa qabiyyeewwan qonnaan bulaa yookiin horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa fi kireeffattoota mana daldalaa mootummaa qabiyyee isaanii gadilakkisaniif lafti bakka bu'insaa akkaataa Dambii kana keewwata 27 jalatti tumameen kan raawwatamu ta'a.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame akkuma jirutti ta'ee, qabiyyeewwan lafa magaalaa kanneen hafaniif gosa sirna qabiyyichi ittiin argamee, iddoo argamaa fi tajaajila isaa irratti hundaa'uun lafti bakka bu'iinsaa ni kennamaaf. Tarreeffamni isaa qajeelfama bshuun kan murtaa'u ta'a.
- 4) Ejensiin lafa magaalaa karaa seeraan alaa qabame akkaataa Labsii keewwata 27 (4) fi Dambii kana keewwata 57 tti ajaja gadilakkisiisuu kennuufi beenyaa kaffaluun otoo hin barbaachisiin akeekkachiisa barreeffamaa guyyaa hojii 7 abbaa qabiyyeef qaamaan kennuun yookiin qabeenya qabiyyicharra jirutti maxxansuun gadilakkisiisuuf aangoo ni qabaata.

57. Kenniinsa Ajaja Lafa Magaalaa Gadilakkisisuu

- 1) Bu'uura Labsicha keewwata 26 (1) fi Dambii kana keewwata 56 (1) tiin qabiyyeen faayidaa ummataaf jedhamee akka gadilakkifamu yammuu murtaa'u, abbaa qabiyyichaaf yeroo lafichi itti gadilakkifamuu qabu, hanga beenyaa kaffalamuu fi bal'inaa fi naannoo lafti bakka bu'iinsa kennamu itti argamu ajajni barreeffamaan gahuu qaba.
- 2) Yeroon raawwii ajaja gadilakkisiisuu yookiin ofeegannoon kennamu guyyoota 90 dura ta'ee, haala qabatamaa qabeenya laficha irra jiruun guyyaan dabalataa hanga guyyoota 30tti kennamuu ni danda'a.
- 3) Ajajni yookiin ofeegannoon akkaataa keewwata kana keewwata Xiqqaa 1 tiin kennamu haala armaan gadiitiin abbaa qabiyyichaa akka gahu ni taasifama:
 - a) Barreeffamaan teessoo isaatti dhaqqabsiisuudhaan;
 - b) Teessoo isaatti kan hin argamne yoo ta'e bakka qabiyyee gadilakkifamu irratti maxxansuudhaan;
 - c) Gabatee beeksisaa Bulchiinsa Magaalaa fi iddoowwan ummanni itti walgahutti maxxansuudhaan ta'a.
- 4) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2 (b) fi (c) tiin beeksifni maxxanfame abbaa qabiyyichaa akka gaheetti fudhatama.
- 5) Qabiyyeen gadilakkifamu kan qabeenya mootummaa irra jiru yoo ta'e, ajajni gadilakkisiisuu qaama mootummaa qabeenyicha bulchu dhaqqabuu qaba.
- 6) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti tumameen qabiyyeen ajajni gadilakkisiisuu irratti kenname kan kireeffame yoo ta'e qaamni ajajni isa dhaqqabe yeroon ofeeggannoo xumuramuun dura waliigaltee kiraa addaan kutuun Ejensii beeksisuu qaba.

58. Iyyata Ajaja Yookiin Ofeeggannoo Lafa Magaalaa Gadilakkisiisuu Irratti Dhiyyeessuu fi Bu'aa Isaa

- 1) Bu'uura Labsicha keewwata 27 (1) fi Dambii kana keewwata 57 (1) jalatti tumameen namni ajajni qabiyyee gadilakkisuu isa gaheen yookiin qabeenya qabiyyicharra jiruun walqabatee faayidaan yookiin mirgi kiyya tuqamuu danda'a kan jedhu kamiyyuu ajajni guyyaa gaherraa eegalee guyyoota hojii 15 keessatti sababaa fi ragaalee tarreeffamaa isaa Ejensiif dhiyeeffachuu ni danda'a.
- 2) Akkaataa Labsicha keewwata 26 (4) fi Dambii kana keewwata 56 (4) tiin namni ajajni qabiyyee gadilakkisuu isa dhaqqabe guyyaa ajajni kennamerraa eegalee guyyoota hojii 7 keessatti iyyata isaa sababa waliin ragaa qabuun deeggaree Ejensiif dhiyeessuu ni danda'a.

- 3) Ejensiin iyyannoo akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 yookiin 2 tiin dhiyaate gadifageenyaan xiinxaluun murteessuu qaba. Murtii isaas barreeffamaan iyyattootaaf beeksisuu fi iyyatichi fudhatama kan hin arganne yoo ta'e sababa isaa murticha keessatti ibsuu qaba.

59. Ol'iyyannoo Murtii Ejensichaa Irratti Dhiyaatu

- 1) Murtii Ejensiin bu'uura Dambii kana keewwata 58 (3) tiin kennu irratti namni komii qabu akkaataa Labsicha keewwata 29 fi 30 tiin ol'iyyachuu ni danda'a.
- 2) Bu'uura Labsicha keewwata 30 tiin gumiin ol'iyyannoo Naannicha keessatti hanga hundaa'utti namni murtii Ejensichaa akkaataa Dambii kana keewwataa 58 (3) tiin kenname irratti komii qabu tumaa adeemsa Dambii kana keessatti komii keessummeessuuf tumameen ilaalamuu ni danda'a.

60. Gumii Ol'iyyannoo Dhagahu Hundeeessuu

Gumiin ol'iyyannoo dhagahu bu'uura Labsicha keewwata 30 tiin ni hundeeffama. Raawwiin isaa Qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

Kutaa Kudha Lama

Tumaalee Adda Addaa

61. Sirna Komiiwwan Lafa Magaalaan Walqabatanii Dhiyaatan Itti Ilaalamu

Dambii kana keewwata 58, 59 fi 60 keessatti lafa magaalaa gadilakkisiisuun wal qabatee haala iyyatni itti dhiyaatu irratti kan tumame akkuma eegametti ta'ee;

- 1) Komiiwwan dhiyaatan jalqaba sadarkaa itti uumamanitti ilaalamuu qabu.
- 2) Bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin sadarkaa magaalatti komiiwwan uumaman sadarkuma itti uumaman sanatti dhiyaachuun murtee argachuu danda'u.
- 3) Sadarkaa naannootti komii uumame yoo ta'e walduraa duubaan Biiroo fi Waajjira Pirezidaantiif dhiyaatanii murtii argachuu danda'u.
- 4) Dhimmi Pirezidaantiif dhiyaatee murtee argate murtii bulchiinsaa isa dhumaa ta'a. Tarreefamni isaa qajeelfama bahuun kan murtaa'u ta'a.

62. Qabiyyee Lafa Magaalaa Kanaan Dura Liiziidhaan Yookiin Kiraadhaan Qabamanii Ijaarsi Isaanii Hin Xumuraminii fi Waliigaltee Hin Mallatteessii

- 1) Qabiyyeewwan lafa magaalaa Dambiin Lakk. 155/2005 gaafa guyyaa 24/05/2005 ragga'uun dura liiziidhaan yookiin kiraadhaan fudhatamanii akkaataa dizaayinii eeyyamameetiin ijaarsi jalqabame osoo hin xumuramiin yeroon ijaarsa xumuruu irra darbe guyyaa Dambiin kun ragga'e irraa eegalee yeroo ji'a lama hin caalle keessatti ijaarsa itti fufuuf iyyannoo Ejensiitti dhiyeeffachuu qabu.
- 2) Akkaataa keewwata kana keewwata Xiqqaa 1 tiin yeroon ijarsa jalqabame xumuruuf kennamu, ijaarsa sadarkaa xiqqaaf hanga ji'oota 24, giddugaleessaaf hanga ji'oota 36 fi ol'aanaaf hanga ji'oota 48 yeroo tokko qofaaf dabalammu ni danda'a.

- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumamu akkuma jirutti ta'ee, qabiyyeewwaan akkaataa dizaayinii eeyyamameetiin ijaarsi irratti hin jalqabamneef yeroon dabalataa hin eeyyamamu. Lafichis harkaa fuudhamee mootummaaf kan deebi'u ta'a.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame jiraatus, namootni rakkoo humnaa oliitiin yookiin rakkoo caasaan mootummaa uumeen ijaarsa osoo hin jalqabiin kan hafan ta'uu ragaan amansiisaan yoo dhiyaate, Ejensiin qulqullaa'ee dhiyaatee Biirtoon fudhatama yoo argate qofa waliigalteen akka haaromu gochuun ni danda'ama.
- 5) Qabiyyeewwan lafa magaalaa osoo murtee qaama aangoo qabuun hin argatiin waliigalteen bulchiinsa sadarkaan jiru waliin taasifamee waraqaa abbaa qabiyyummaa qaban tilmaama kaffaltii gatii lafaa kiraas ta'ee liizii yeroo sanaatiin akka kaffalan gochuun tajaajila akka argatan taasisuun ni danda'ama.
- 6) Namootni lafa magaalaa mana gandaa ijaaranii bakka buusuun lafti osoo harka hin gahinii fi waliigaltee osoo hin raawwatiin jiran murteen jiraachuun mirkanaa'ee gatii liizii yookiin kiraa ammaatiin waliigaltee raawwachuun akka lafti harka gahu ni taasifama.
- 7) Keewwata kana keewwata xiqqaa 6 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, qaamni gaaffii kana qabu kan kanaan walii hin galle yoo ta'e bulchiinsi magaalaa maallaqa ijaarsa mana gandaa bakka buusuuf baase kan deebisuuf ta'a.

63. Adabbii

Namni Dambii kanaa fi Qajeelfama Dambii kana bu'uureffatanii bahan irra darbuun gocha Labsii keewwata 35 jalatti ibsaman raawwate, adabbiin Labsicha jalatti tumame kan irratti raawwatu ta'a.

64. Dirqama Deeggarsa Kennuu

Namni kamiyyuu Dambii kana raawwachiisuuf sochii godhamu keessatti deeggarsa akka godhu yoo gaafatame deeggarsa kennuuf dirqama ni qabaata.

65. Aangoo Qajeelfama Baasuu

Dambii kana hojiirra oolchuuf Ejensiin qajeelfama baasuu ni danda'a.

66. Seerota Haqamanii fi Raawwatiinsa Hin Qabanne

- 1) Dambii Lafa Magaalaa Naannoo Oromiyaa Liiziin Bulchuuf Bahe Lakk. 155/2005 (akka fooyya'etti), Lakk. 166/2006 fi Lakk. 171/2007 Dambii kanaan haqamanii jiru.
- 2) Dambii Lafa Magaalota Naannoo Oromiyaa Liizii fi Kiraan Bulchuuf Bahe Lakk.128/2002 lafa magaalaa sirna liiziitiin qabamu kamiiniyyuu irratti raawwatiinsa hin qabaatu.

- 3) Dambii Bulchiinsa Investimentii Mootummaa Naannoo Oromiyaa Lakk. 141/2004 lafa magaalaa irratti raawwatiinsa hin qabaatu.
- 4) Dambiin, qajeelfamnii fi hojmaatni Dambii kanaan walfaallesaan kamiyyuu dhimma Dambii kana keessatti hammataman irratti raawwatiinsa hin qabaatan.

67. Tumaalee Ce'umsaa

- 1) Kan Dambii kana keewwata 66 (1) jalatti tumame jiraatus, magaalotni kanaan dura Dambii lakk. 155/2005 tiin sirna liizii keessa akka galan murtaa'e, hanga akkaataa Dambii kana keewwata 6 jalatti tumameen ibsi tarreeffamaa ummataa bahutti itti fufuun sirna liiziin kan bulan ta'a.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, magaalotni sirna liizii keessa galaniif gatiin liizii ka'umsaa kanaan dura murtaa'e akkaataa Dambii kanaatiin qorannoon taasifamee hanga fooyya'utti hojiirra oolmaan isaa kan itti fufu ta'a.

68. Yeroo Dambiin Kun Hojii Irra Itti Oolu

Dambiin kun Caamsaa 16, Bara 2008 irraa eegalee hojiirra kan oolu ta'a.

Muktaar Kadir

Prezidaantii Mootummaa Naannoo Oromiyaa

Finfinnee

Caamsaa 16, Bara 2008